

Gemeente
Leiderdorp

Beheervisie openbare ruimte Leiderdorp

Opsteller: Emiel Hilgersom

Afdeling: Gemeentewerken
Cluster: Beheer

Beheervisie openbare ruimte

Opsteller

Emiel Hilgersom
Tel: 0617485299
E-mail: EHilgersom@leiderdorp.nl

Datum

06-03-2014

Instelling:

Gemeente Leiderdorp
Willem-Alexanderlaan 1
2351 DZ Leiderdorp
postbus 35
2350 AA Leiderdorp
T: 071 54 58 500
F: 071 58 95 691
email: info@leiderdorp.nl

Functies medewerkers gemeente Leiderdorp

Bestuurlijk opdrachtgever: Leo Maat

Ambtelijke opdrachtgever: Theo Heijsteeg

Gedelegeerd opdrachtgever: Gert-Jan Nottelmann

Projectleider: Emiel Hilgersom

Versie: raad 10 maart 2014

Bron voorpagina: <http://www.installatie.nl/nieuws/id169-duurzaam-gemeentehuis-voor-leiderdorp.html> (25-09-2013)

Samenvatting

De beheervisie maakt inzichtelijk hoe de gemeente op lange termijn de openbare ruimte wil beheren. De beheervisie stelt een kader dat leidend is voor het uitwerken van de beheerfilosofie om te komen tot een integraal beheerplan openbare ruimte. De beheervisie beschrijft op welke kwaliteit een gebied beheerd moet worden. De beheerfilosofie beschrijft onder andere hoe die kwaliteit gehaald wordt door de onderhoudsmaatregelen en de onderhoudsfrequenties te beschrijven. Met de beheervisie is er een weg in geslagen die leidend is voor de komende 10 jaar.

Op dit moment wordt een cyclisch beheer toegepast. Dit houdt in dat er gewerkt wordt met een vaste route waarin alle onderdelen van het beheer worden meegenomen. Als er een melding komt die niet binnen de werkzaamheden van de geplande route valt, wordt besloten de melding te behandelen en indien mogelijk direct te verhelpen.

Het groot onderhoud en rehabilitatie (vervangingen) worden ingepland door cluster beheer. Cluster beheer zorgt er ook voor dat het werk wordt verricht en cluster uitvoering houdt hier toezicht op (indien we met een externe partij van doen hebben).

Om te bepalen welke beeldkwaliteit per structuurelement gehanteerd kan worden, zijn de wettelijke kaders inzichtelijk gemaakt. De aspecten waar met name rekening mee gehouden moet worden zijn de kapitaalgoederen, zorgplicht, wegen, groen en speelvoorzieningen, water en rioleringen, flora- en faunawet, kabels en leidingen, verduurzamen, bouwstoffenbesluit en de ARBO.

In de afgelopen jaren is het duidelijk geworden dat onderlinge afstemming tussen beheer en ontwerp van de openbare ruimte noodzakelijk is.

De gemeente Leiderdorp werkt nauw samen met inwoners en ondernemers. Wanneer er een project plaatsvindt in de openbare ruimte is volledige en tijdige communicatie naar de omgeving uitgangspunt. Waar mogelijk wordt de omgeving in de beginfase betrokken om mee te denken en/of te adviseren over het plan. Dit zorgt voor begrip, tevredenheid en draagvlak.

Daarnaast willen wij als gemeente het groene karakter van Leiderdorp behouden en waar mogelijk de biodiversiteit versterken. Daarbij streven wij naar een diverse, duurzame en onderhoudsarme groeninrichting.

Tot nu toe wordt er een cyclisch beheer toegepast binnen de gemeente. In de toekomst wordt dit op een andere manier toegepast. De nieuwe manier van beheren is op beeldkwaliteit volgens het CROW systeem (zie bijlage 1). Om dit op een goede manier te doen is het van belang dat de medewerkers van het cluster uitvoering ook op een beeldkwaliteit gerichte manier denken zoals dat ook in de pilotwijk naar voren kwam (zie bijlage 4). De medewerkers van het cluster uitvoering werken aan de hand van een beeldkwaliteitsniveau. De beeldkwaliteitsniveaus zijn kwaliteit A, B en C. Na de werkzaamheden moet het afgeleverde werk voldoen aan A kwaliteit. Wanneer de werkzaamheden opnieuw uitgevoerd moeten worden hangt af van de toegekende kwaliteit in combinatie het type onderhoud en de gebruikersdruk (met de daarbij horende vervuiling).

De toegekende beeldkwaliteitskeuzes zijn in tabel 1 weergegeven. In de kwaliteitscatalogus (maatlatten Leiderdorp v 20 dec 2010) (zie bijlage 1) die opgesteld is in gemeente Leiderdorp staat beschreven wat deze beeldkwaliteiten inhouden.

Tabel 1: Beeldkwaliteitskeuzes gemeente Leiderdorp

Structuurelement	Kwaliteit
Centrums	B
Woongebieden	B
Hoofdontsluitingswegen	B
Bedrijventerreinen	B
Recreatiegebieden	B
Buitengebieden	B

Met elke beeldkwaliteitsambitie gaan kosten gepaard. De kosten voor het scenario dat de gemeente Leiderdorp hanteert staan in tabel 2. De getallen hebben een synergievoordeel van 7,5%. Dit komt omdat in de begroting ook een synergievoordeel van 7,5% gehanteerd is. In de toekomst zal naar waarschijnlijkheid het synergievoordeel hoger liggen. Met synergievoordeel wordt bedoeld dat de kosten lager komen te liggen als projecten integraal worden opgepakt waardoor dubbelwerk voorkomen wordt.

Tabel 2: De kosten van het gekozen scenario

	2014		2015		2016		2017		Totaal
	Begroot	IBOR	MJB	IBOR	MJB	IBOR	MJB	IBOR	
				verschil					
Begroot									
IBOR									
Groen	1.842.368	1.738.670	1.834.264	1.740.841	1.840.911	1.736.585	1.840.190	1.731.161	109.029
Spelen	67.096	138.807	87.058	138.740	86.993	138.674	86.926	138.608	-51.682
Wegen	2.359.535	2.571.652	10.546.959	10.715.991	1.764.104	2.049.715	1.764.729	2.049.297	-284.568
Verkeer	117.494	121.228	116.705	120.696	115.741	119.761	115.232	119.284	-4.052
Verlichting	371.842	210.763	390.085	210.763	391.263	210.763	390.921	210.763	180.158
Kunstwerken (bruggen)	386.236	585.773	334.451	601.511	435.355	614.841	436.977	613.578	-176.601
Water	272.876	396.972	309.376	376.337	309.376	376.393	309.376	377.202	-67.826
Totaal	5.417.447	5.763.865	13.618.898	13.904.879	4.943.743	5.246.731	4.944.351	5.239.893	-295.542
				tekort				tekort	
Lagere dotatie -vz ivm saldo	1.489.743	1.207.606	1.489.743	1.207.606	1.489.743	1.207.606	1.489.743	1.207.606	282.137
Totaal				-64.281					-102.381
				tekort				tekort	
Kapitaallasten IBOR extra onttrekking									
Riolering	1.057.680	1.097.215	1.231.189	1.200.198	1.318.548	1.241.113	1.479.207	1.401.794	
Totaal incl VAT	1.057.680	1.168.937	1.231.189	1.269.012	1.318.548	1.302.914	1.479.207	1.463.595	15.612
VAT									overschot
				tekort					overschot

Zoals in tabel 2 te zien is, is er elk jaar structureel een tekort. Deze tekorten moeten opgevangen worden binnen cluster beheer door middel van bijvoorbeeld voordelige aanbestedingen. De benodigde middelen voor het riool worden middels rioolheffingen verkregen. Hierdoor valt dit buiten de scenariobepaling en moeten de tekorten voor beheer van het riool opgevangen worden uit de rioolheffingen.

Om er voor te zorgen dat de beeldkwaliteitsambities ook gehaald worden moet hierop gecontroleerd worden. In de eerste plaats is dit verantwoordelijkheid van de gemeente maar ook de burger krijgt hier een rol in. Door middel van burgerschouw kunnen omwonenden beoordelen of de buitenruimte voldoet aan de afgesproken beeldkwaliteit. Dit gebeurt aan de hand van de gegevens van de beeldkwaliteitscatalogus. In verband met seizoensinvloeden gaat de voorkeur er naar uit om dit jaarlijks eind mei of begin juni uit te voeren. Naast de burgerschouw kan de bewoner van Leiderdorp ook een enquête over de openbare ruimte invullen die hij of zij in zijn eigen tijd kan invullen. Dit vindt bij voorkeur in dezelfde periode plaats. In tegenstelling tot de burgerschouw hoeft dit niet jaarlijks te gebeuren maar om het jaar.

Er moet dus gekozen worden of het voorgestelde scenario gehanteerd wordt. Wanneer er voor een hogere kwaliteitsambitie gekozen wordt, moet er een toeslag plaatsvinden op de huidige begroting.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Inhoudsopgave	7
1. Inleiding	11
1.1. Terugblik.....	11
1.2. Aanleiding.....	11
1.3. Doel	12
1.4. Aanpak.....	12
1.5. Leeswijzer	12
2. Huidig beheer van de openbare ruimte	13
3. Wettelijk kader	15
3.1. Kapitaalgoederen	15
3.2. Zorgplicht.....	15
3.3. Wegen	15
3.4. Groen en speelvoorzieningen	16
3.5. Water en riolering	16
3.6. Flora en faunawet	17
3.7. Kabels en leidingen.....	17
3.8. Verduurzamen.....	17
3.9. Overige wetten en kaders	18
3.10. Verordeningen.....	18
3.11. Beheer en beleidsplannen.....	18
4. Ontwikkelingen beheer	19
4.1. Beheerbewust	19
4.2. Samenwerken in beheer	19

4.3.	Verantwoord ondernemen.....	19
4.4.	Natuurlijk beheer	19
4.5.	Handhaving.....	21
4.6.	Verandering in beheer.....	21
4.7.	Snippergroen	22
5.	Beheervisie	23
5.1.	Genuanceerde kwaliteitskeuzes.....	23
5.2.	Centrums	25
5.3.	Woongebieden	26
5.4.	Hoofdontsluitingswegen	28
5.5.	Bedrijventerreinen	29
5.6.	Recreatiegebieden.....	29
5.7.	Buitengebieden	31
5.8.	Samenvatting.....	32
6.	Financieel kader	35
6.1.	Inleiding	35
6.2.	Kwaliteitsniveau	35
6.3.	Daadwerkelijke kosten	36
7.	Financiële onderbouwing.....	39
7.1.	Inleiding	39
7.2.	Financiële basis.....	39
7.3.	Uitzonderingen.....	39
7.4.	Synergie voordeel.....	40
7.5.	Beheersysteem GBI	40
7.6.	WRAK percentages	40
7.7.	VAT percentages.....	40

7.8.	Informatie over de onderdelen.....	41
7.9.	Voorzieningen.....	42
7.10.	Kapitaallasten.....	42
8.	Meten beheerprestaties.....	43
8.1.	Monitoring.....	43
8.2.	Enquêtes.....	43
8.3.	Burgerschouw.....	43
8.4.	Quick scan.....	44
8.5.	Meldingen.....	44
8.6.	Technische inspecties.....	44
9.	Conclusie	45
	Bijlagen.....	47
	Bijlage 1: Kwaliteitscatalogus.....	48
	Bijlage 2: Bedragen per kwaliteitsniveau	49
	Bijlage 3: Scenario mogelijkheden	56
	Bijlage 4: Evaluatie pilotwijk.....	58
	Bijlage 5: Beleids- en beheerplannen.....	64

1. Inleiding

1.1. Terugblik

Beeldkwaliteit

In 2011 is gestart met het project 'beheer op beeldkwaliteit'. Aanleiding voor dit project is de wens van de gemeente Leiderdorp om te sturen op beeldkwaliteit in de openbare ruimte. Dat betekent sturen op resultaat waarbij integraal beheer centraal staat. Dit project is destijds opgepakt in samenwerking met een klankbordgroep bestaande uit bewoners van de wijk Voorhof, Elisabethhof en Binnenhof. Voor deze wijken is gekozen omdat hier alle onderhoudsgebieden in voorkomen. De pilot heeft ertoe geleid dat de uitvoering van het onderhoud in de openbare ruimte meer resultaatgericht en integraal plaatsvindt. Uit de pilot zijn aandachtspunten naar voren gekomen die verwerkt zijn in deze beheervisie. De belangrijkste aandachtspunten zijn opleiding, capaciteit en integraal werken. Bewoners moeten op de hoogte zijn van de afgesproken kwaliteitsambitie. Dit zorgt ervoor dat de gemeente Leiderdorp kan voldoen aan de verwachtingen betreffende het onderhoud van de openbare ruimte. De resultaten van het project beeldkwaliteit dienen dan ook als input voor deze beheervisie.

IBOR

De volgende stap was het op orde brengen van het beheer. Dit is opgepakt in het project IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte). Hier is de raad in het voorjaar van 2013 over geïnformeerd. Deze beheervisie dient als input voor IBOR om uiteindelijk te komen tot een integraal beheerplan voor de openbare ruimte. IBOR moet ervoor zorgen dat de gemeente met een geografische aanpak kan werken. Hiermee wordt bedoeld dat er bijvoorbeeld een hele wijk of straat in een keer wordt opgepakt en daarbij alle beheerdisciplines worden meegenomen. Door zo te werken zorg je ervoor dat er een langere tijd geen onderhoud hoeft plaats te vinden.

1.2. Aanleiding

De beheervisie maakt inzichtelijk hoe de gemeente op lange termijn de openbare ruimte wil beheren. De beheervisie stelt een kader dat leidend is voor het uitwerken van de beheerfilosofie om te komen tot een integraal beheerplan openbare ruimte. De beheervisie beschrijft op welke kwaliteit een gebied beheerd moet worden. De beheerfilosofie beschrijft onder andere hoe die kwaliteit gehaald wordt door de onderhoudsmaatregelen en de onderhoudsfrequenties te beschrijven. Met de beheervisie is er een weg in geslagen die leidend is voor de komende 10 jaar.

Daarnaast is er een constatering gedaan in de evaluatie beeldkwaliteit en het rekenkameronderzoek wegenonderhoud met betrekking tot doelmatigheid en doeltreffendheid inzake het (wegen) onderhoud. Door middel van de beheervisie wordt hier gehoor aan gegeven.

De derde aanleiding voor het opstellen van de beheervisie is het uitgangspunt dat gesteld is in het coalitieakkoord om de vervangingsreserve/investeringen op orde te brengen.

1.3. Doel

Het doel van de beheervisie is het beschrijven van hoe de openbare ruimte in de gemeente Leiderdorp op lange termijn beheerd kan worden.

1.4. Aanpak

Om de beheervisie op te stellen is de gemeente onderverdeeld in zes soorten gebieden: hoofdontsluitingswegen, woonwijken, centrumgebied, bedrijventerreinen, buitengebied en recreatiegebied. Aan elk type gebied is een kwaliteitsniveau gekoppeld die leidend is voor het toekomstig beheer.

Daarnaast zijn de huidige beheerprincipes, de te verwachten ontwikkelingen op het gebied van beheer en de belangrijkste wettelijke normen inzichtelijk gemaakt.

Nadat dit inzichtelijk was, kon de visie opgesteld worden. Hierbij waren verschillende scenario's mogelijk maar de beste is uitgewerkt. Het gekozen scenario zet alle onderdelen op kwaliteit B. De kosten van het geadviseerde scenario zijn inzichtelijk gemaakt en de kosten van de andere scenario's zijn in de bijlage weergegeven. Het uitgangspunt was dat het geadviseerde scenario binnen het huidige budget valt. Daarnaast moet het uitgangspunt van de beheervisie openbare ruimte gelijk zijn aan het uitgangspunt van de ruimtelijk structuurvisie openbare ruimte.

In de beheervisie zijn de volgende vragen beantwoord:

Hoofdvraag: Wat is de beheervisie van gemeente Leiderdorp?

Deelvragen:

- Welke beheerprincipes worden momenteel gehanteerd?
- Welke wettelijke kaders zijn van belang voor het beheer van de openbare ruimte?
- Welke ontwikkelingen zijn van invloed op het beheer van de openbare ruimte?
- Past de beheervisie binnen de huidige financiële kaders?

1.5. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de beheerprincipes beschreven die nu gehanteerd worden binnen de gemeente. In hoofdstuk 3 worden de belangrijkste wetten met betrekking tot het beheer van de openbare ruimte beschreven. Hierbij worden de wettelijke kaders, verordeningen, begroting en beheer- en beleidsplannen benoemd. De beheervisie moet altijd binnen de regels en uitgangspunten blijven die in deze documenten zijn beschreven. In hoofdstuk 4 worden de ontwikkelingen die van invloed zijn op het beheer beschreven. Hierbij wordt inzichtelijk welke veranderingen de komende jaren plaatsvinden op het gebied van beheer en waar dus rekening mee gehouden kan en moet worden. In hoofdstuk 5 wordt de uiteindelijke visie uitgewerkt die dezelfde uitgangspunten heeft als IBOR fase 1. De financiële gevolgen van die scenario's zijn uitgewerkt in hoofdstuk 6. Daarbij is gebruik gemaakt van de getallen die in IBOR naar voren zijn gekomen. Hoe deze getallen tot stand gekomen zijn is in hoofdstuk 7 weergegeven. In hoofdstuk 8 wordt beschreven hoe het beheer wordt teruggekoppeld. In hoofdstuk 9 wordt de conclusie beschreven en daarbij worden de hoofd- en deelvragen beantwoord.

Er is dus eerst inzichtelijk gemaakt binnen welke wettelijke kaders, verordeningen, begroting en beheer- en beleidsplannen de beheervisie tot stand moet komen. Door dit inzichtelijk te hebben kon aan de hand de gevonden gegevens uit IBOR fase 1 de beheervisie opgesteld worden.

2. Huidig beheer van de openbare ruimte

In dit hoofdstuk wordt aangegeven hoe er tot nu toe beheerd wordt in gemeente Leiderdorp.

Op dit moment wordt een cyclisch beheer toegepast binnen de gemeente. Dit houdt in dat er gewerkt wordt met een vaste route waarin alle onderdelen van het beheer worden meegenomen. Als er een melding komt die niet binnen de werkzaamheden van de geplande route valt, wordt besloten de melding te behandelen en indien mogelijk direct te verhelpen.

Het afgelopen jaar (1 november 2012 tot en met 1 november 2013) waren er 3151 meldingen over de openbare ruimte.

Het groot onderhoud en rehabilitatie (vervangingen) worden ingepland door cluster beheer. Cluster beheer zorgt er ook voor dat het werk wordt verricht en cluster uitvoering houdt hier toezicht op (indien we met een externe partij van doen hebben).

Voor de parken worden beheerplannen geschreven om het beheer te bepalen. Vervolgens wordt beoordeeld of het beheer uitbesteedt moet worden of dat het onder eigen beheer komt te vallen.

De begraafplaats, kinderboerderij, heemtuin, Houtkamp en het MEC hebben vaste beheerders. Deze delen worden niet meegenomen in het cyclisch beheer. Deze plaatsen staan dus los van het regulier onderhoud. Dit houdt niet in dat er geen achterliggende gedachte over het beheer is. Om het gewenste resultaat te krijgen worden er beheerplannen opgesteld. Een voorbeeld hiervan is het beheerplan Houtkamp.

Naast de manier van beheren zijn er ook principes die gehanteerd worden, dit zijn de volgende:

- Burger centraal
- Integraal en samenhangend
- Resultaatgericht
- Kwaliteitsgericht
- Gebiedsgericht

Wat deze begrippen voor de gemeente Leiderdorp inhouden wordt hieronder nader toegelicht.

Burger centraal

In de huidige situatie heeft de burger weinig zeggenschap over het beheer binnen de gemeente. De burger kan zich aanmelden voor een wijkoverleg dat vier maal per jaar wordt gehouden en waarbij de burger adviezen kan inbrengen. De burger kan wel altijd bezwaar maken tegen plannen.

Uiteindelijk bepaalt de gemeente het beheer dat toegepast wordt, maar probeert de burger zo veel mogelijk tegemoet komen.

Terugkoppelingen van de burgers komen alleen binnen bij de wijkoverleggen en via klachten (via mail of telefoon).

Integraal en samenhangend

Het beheer wordt niet per onderdeel gedaan maar als geheel (integraal beheer). Wanneer beheerwerkzaamheden uitgevoerd moeten worden, wordt gekeken of dit gecombineerd kan worden met andere werkzaamheden (het principe is 'werk met werk' maken).

Ook wanneer groot onderhoud of rehabilitatie plaats moet vinden wordt dit in een integraal project aangepakt. Wanneer er bijvoorbeeld een riool vervangen wordt, worden gelijktijdig het groen en de

wegen zoveel mogelijk meegenomen. Deze manier van werken heeft twee grote voordelen: het traject hoeft maar één maal doorlopen te worden en de kosten zijn lager.

Resultaatgericht

Het cyclisch beheer van Leiderdorp houdt in dat een gebied zo aangepakt wordt dat het er na de werkzaamheden als kwaliteit A uit ziet. Dit mag in de loop van de tijd afzakken naar B kwaliteit maar voordat het C kwaliteit wordt moet het weer naar A kwaliteit terug gebracht zijn (in bijlage 1 wordt uitgelegd wat kwaliteit A,B en C inhouden).

Kwaliteitsgericht

De kwaliteit van het materiaal wordt gewaarborgd door het technisch handboek te volgen (vastgesteld 2014). De kwaliteit van het beheer wordt gecontroleerd door de groepen die het onderhoud uitgevoerd hebben. Steekproefsgewijs controleert de werkleider dit.

Gebiedsgericht

Afhankelijk van de functie van een gebied wordt de frequentie bepaald voor het onderhoud/beheer. Bij drukbezochte gebieden wordt vaker een onderhoudsploeg ingezet dan bij rustige gebieden.

3. Wettelijk kader

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de meest voorkomende wettelijke kaders die van invloed zijn op het beheer van de openbare ruimte van gemeente Leiderdorp. De wetten die vanuit het rijk of de provincie komen worden kort beschreven. Het beheer van de openbare ruimte moet zich te allen tijde houden aan deze wetten.

3.1. Kapitaalgoederen

In artikel 212 van de Gemeentewet is geregeld hoe de uitgangspunten van het financiële beleid worden vastgelegd. Om dit per onderdeel inzichtelijk te krijgen moeten de beheerplannen gemaakt worden. De gemeente Leiderdorp maakt de plannen per beheeronderdeel. Voor elk onderdeel geldt een andere frequentie voor het actualiseren van de beheerplannen/uitvoeringsplannen. In tabel 3 zijn deze per beheercategorie weergegeven.

Tabel 3: Planning beheerplannen

Beheercategorie	Om de hoeveel jaar actualiseren	Jaar van vaststelling
Bomen	3 jaar	2013
Groen	5 jaar	2012
Kunstwerken	10 jaar	2010
Riool	5 jaar	2011
Spelen	10 jaar (om de vier jaar controleren op actualiteit)	2013
Verkeer	5 jaar (grote kans op eerdere actualisering)	2012
Verlichting	10 jaar	2011
Water	5 jaar	2013
Wegen	3 jaar	2012

De jaren in tabel 3 zijn uit de beheerplannen gehaald en indien nodig heeft er een overleg met de specialist plaatsgevonden.

3.2. Zorgplicht

Er is geen overkoepelend wettelijk kader waarin voor gemeenten alle rechten en plichten met betrekking tot het beheer van de openbare ruimte vastgelegd zijn. De algemeen geldende wettelijke kaders zijn vastgelegd in het Nieuw Burgerlijk Wetboek. Daarnaast heeft de gemeente te maken met specifieke wet- en regelgeving van onder andere provincies en waterschappen.

Als algemeen uitgangspunt geldt dat de gemeente een zorgplicht heeft voor het handhaven en bevorderen van de veiligheid in de openbare ruimte. De gemeente moet kunnen aantonen dat door inspecties en onderhoud een optimale zorg heeft plaatsgevonden. Bij onvoldoende bewijs kan de aansprakelijkstelling leiden tot toekenning van schadevergoedingen.

3.3. Wegen

De verantwoordelijkheden van de gemeente als wegbeheerder zijn het meest specifiek uitgewerkt en vastgelegd in de Wegenwet en de Wegenverkeerswet. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en het onderhoud van alle op haar grondgebied liggende openbare wegen en weguitrusting (verlichting, borden), die niet in beheer zijn van rijk of provincie. De Wegenwet vereist dat de beheerder door tijdig onderhoud zorgt voor het in stand houden van het in de wegen geïnvesteerde kapitaal. De Wegenverkeerswet legt de verantwoordelijkheid van de gemeente (als wegbeheerder)

vast voor de publiekrechtelijke zorg voor de veiligheid. Beheer en onderhoud aan wegen is noodzakelijk (duidelijkheid en zichtbaarheid bij onderhoudswerkzaamheden). Hierdoor kan de weggebruiker beter anticiperen op mogelijk onveilige situaties.

Eind 1997 is het convenant Duurzaam Veilig afgesloten tussen onder meer het rijk, provincies en gemeenten. In grote lijnen is in dit convenant vastgesteld dat er een categorisering van wegen wordt gemaakt naar verkeersaders en verblijfsgebieden en dat deze wegen volgens bepaalde richtlijnen worden vormgegeven. Duurzaam Veilig biedt een aantal handvatten voor het inrichten, beheren en onderhouden van de openbare ruimte. Leiderdorp voldoet nog niet aan Duurzaam Veilig en hier is naar schatting nog 10 miljoen euro voor nodig volgens het integraal verkeer en vervoersplan.

3.4. Groen en speelvoorzieningen

In het Attractiebesluit (Warenwetbesluit Attractie- en speeltoestellen) worden eisen gesteld aan de veiligheid van speeltoestellen. De beheerder is verantwoordelijk voor een goede plaatsing en installatie, inspectie en onderhoud. De resultaten van de inspecties worden bijgehouden in een logboek.

De zorgplicht voor het beoordelen van schade door bomen, bijvoorbeeld door omwaaien, wordt ingevuld door periodieke visuele inspecties. Daarbij wordt de VTA-methode (visual tree assessment) gehanteerd. Waar nodig wordt aanvullend onderzoek uitgevoerd. De resultaten van de inspecties worden bijgehouden in een logboek.

3.5. Water en riolering

Aanleg en beheer van rioleringen is een gemeentelijke taak op basis van de Wet milieubeheer. De gemeente is verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) op te stellen. De gemeente Leiderdorp heeft in 2011 een VGRP (Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan) vastgesteld (VGRP 2011-2015).

De Wet verontreiniging oppervlaktewater is ingesteld ter bescherming van oppervlaktewateren tegen lozingen en andere mogelijke verontreinigingen. Daarom moeten tijdens onderhoudswerkzaamheden aan kunstwerken (met name bruggen) beschermende maatregelen worden getroffen om verontreiniging tegen te gaan.

Het Waterschap geeft in de Keur en het Peilbesluit regels voor het onderhoud van watergangen en oevers. In het Nationaal Bestuursakkoord Water zijn afspraken vastgelegd om (het ruimtebeslag voor) watersystemen op orde te brengen en te houden. Deze afspraken hebben vooral betrekking op de na te streven kwaliteit en hoeveelheid water (berging) binnen de gemeentegrenzen.

KRW (Europese Kaderrichtlijn Water)

Vanaf eind 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht. Deze richtlijn richt zich op de bescherming van grond- en oppervlaktewateren en stelt zich ten doel dat alle Europese wateren in het jaar 2015 een 'goede toestand' hebben bereikt. De doelstellingen hebben betrekking op de hoeveelheid aanwezige chemische stoffen en op de ecologische kwaliteit.

NBW (Nationaal Bestuursakkoord Water)

De doelstelling vanuit het NBW is het water zoveel mogelijk vast te houden, vervolgens te bergen en als laatste af te voeren.

KEUR

In de KEUR zijn de plannen van hoogheemraadschap Rijnland beschreven, gemeente Leiderdorp dient zich altijd aan de KEUR te houden.

3.6. Flora en faunawet

Ook in de flora en faunawet is sprake van een zorgplicht voor degene die projecten in de openbare ruimte voorbereidt en uitvoert. Degene die initiatieven neemt in de openbare ruimte, wordt geacht zo min mogelijk schade te berokkenen aan de flora en fauna. Voor de gemeente betekent de zorgplicht concreet dat zij in de toekomst voor de maatregelen in de openbare ruimte een gedragscode hanteert (de gedragscode wordt in 2014 opgesteld). Voordat de gedragscode vastgesteld is hanteert de gemeente QuickScans om te voldoen aan de flora en faunawet.

3.7. Kabels en leidingen

De Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten (WION), ook wel grondroerdersregeling genoemd, is op 1 juli 2008 in werking getreden. Sinds 1 oktober 2008 is het verplicht bij elke 'mechanische grondroering' een graafmelding bij het kadaster te doen.

De wet verplicht grondroerders tot het melden van grondroering en -bewerking. Wanneer kabels en leidingen worden gelegd moeten de beheerders al hun kabels en leidingen binnen vastgelegde kaders digitaal beschikbaar hebben en melden aan het Kadaster.

Doel van de wet

De wet beoogt gevaar of economische schade door beschadiging van ondergrondse kabels of leidingen te voorkomen. De wet vervangt de (vrijblijvende) zelfregulering zoals die bestond in de vorm van de Kabels en Leidingen Informatie Centrum (KLIC).

Verplichtingen netbeheerder

De netbeheerder is verplicht alle kabels en leidingen te registreren bij het Kadaster. Ook moet hij zorgen voor het actueel houden van het digitale kaartmateriaal waar zijn kabels en leidingen op zijn aangegeven. Verder verplicht de wet de netbeheerder om binnen 1 werkdag de ligging van kabels en leidingen beschikbaar te stellen aan iedere partij die van plan is om op mechanische wijze de grond te roeren. Wanneer de leidingen een gevaarlijke inhoud of een grote economische waarde vertegenwoordigen, dan moet de netbeheerder de locatie van de leiding ter plaatse aanwijzen aan de grondroerder.

Verplichtingen grondroerder (graver)

De grondroerder is verplicht om minstens 3 dagen voordat hij start met de werkzaamheden een melding bij het Kadaster te doen. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden moet hij voorzichtig te werk gaan en is hij verplicht de tekeningen van de kabels en leidingen op de locatie beschikbaar te hebben.

3.8. Verduurzamen

In het klimaatakkoord met het Rijk hebben de VNG en VROM afgesproken dat de gemeenten streven naar 100% duurzaam inkopen in 2015 (in 2010 75%). Door duurzaam in te kopen leveren de deelnemers een bijdrage aan een toekomstbestendige wereld (op het gebied van mens, milieu en verantwoorde groei), het creëren van een markt voor duurzame producten en het vervullen van een voorbeeldfunctie. Hierbij moet voor groen worden gedacht aan het gebruik van (boom)kwekerijproducten die zijn gekweekt met minder anorganische bemesting en

bestrijdingsmiddelen dan gebruikelijk en bij wegen aan het meer toepassen van herbruikbare materialen.

3.9. Overige wetten en kaders

Andere relevante wetten en regels zijn bijvoorbeeld het Bouwstoffenbesluit en de ARBO. Het Bouwstoffenbesluit geeft de verplichtingen met betrekking tot hergebruik van materialen. En de ARBO schrijft veilige werkomstandigheden voor, bijvoorbeeld via afzettingen bij wegwerkzaamheden. De meer specifieke wet- en regelgeving is/wordt opgenomen in de respectievelijke beheerplannen.

3.10. Verordeningen

Er zijn vijf verordeningen van kracht op de openbare ruimte. Dit zijn:

- Verordening op de beplanting
- Afvalstoffenverordening
- Marktverordening
- Algemene plaatselijke verordening
- Milieuverordening

De beheervisie sluit aan op de uitgangspunten van de hierboven genoemde verordeningen.

3.11. Beheer en beleidsplannen

De uitgangspunten van de beleids- en beheerplannen die vastgesteld zijn sluiten aan op de visie van gemeente Leiderdorp. Wel zijn er twee projecten die niet aansluiten op huidige visie van de gemeente omdat hier oude afspraken met bewoners gelden. Maar deze twee projecten (centrumplan en het bouwterrein W4) zullen na oplevering geen problemen geven op de huidige zienswijze die de gemeente hanteert. Welke beleids- en beheerplannen voor de beheervisie gebruikt zijn is in bijlage 5 te vinden.

4. Ontwikkelingen beheer

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen van de recente en afgelopen jaren en de plannen voor de nabije toekomst beschreven die voor het beheer van de openbare ruimte in gemeente Leiderdorp van belang zijn.

4.1. *Beheerbewust*

De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat onderlinge afstemming tussen beheer en ontwerp van de openbare ruimte noodzakelijk is.

Met het technisch handboek krijgt de ontwerper/initiatiefnemer duidelijke handvatten voor het ontwerpen van een beheerbare openbare ruimte en beschikt de beheerder over een toetsingskader. Het technisch handboek is in overleg tussen cluster beheer en cluster uitvoering opgesteld en afdeling beleid heeft als toetsende partij gefungeerd, het technisch handboek heeft hierdoor voldoende draagvlak in de organisatie. De komende jaren zal de toepassing en het gebruik van het technisch handboek alle aandacht vragen. Het technisch handboek is een instrument waarvan de actualiteit continue aandacht vraagt.

4.2. *Samenwerken in beheer*

De gemeente Leiderdorp werkt nauw samen met inwoners en ondernemers. Wanneer er een project plaatsvindt in de openbare ruimte is volledige en tijdige communicatie naar de omgeving een uitgangspunt. Waar mogelijk wordt de omgeving in de beginfase betrokken om mee te denken en/of te adviseren over het plan. Dit zorgt voor begrip, tevredenheid en draagvlak bij de omgeving. Wanneer er draagvlak is gecreëerd bij de inwoners en ondernemers levert dat op den duur tijd op, dit komt omdat er minder klachten komen en de burger/ondernemer zich meer betrokken voelt bij de openbare ruimte.

Beheer van de burger

In de toekomst is er de mogelijkheid voor de burger om zelf het groen in de eigen leefomgeving te beheren. Hierbij wordt een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen de gemeente en de desbetreffende burger, burgergroep, ondernemer of ondernemersgroep. Het stuk groen dat door de burger beheerd wordt blijft te allen tijde eigendom van de gemeente. Hoe de overeenkomst er precies uitziet moet aan de hand van de situatie beoordeeld worden door de aangewezen persoon vanuit de gemeente.

4.3. *Verantwoord ondernemen*

Bij het beheer van de openbare ruimte wordt op verschillende manieren getracht om mensen die in de reguliere arbeidsmarkt niet of niet gemakkelijk aan bod komen, werk te bieden. De gemeente Leiderdorp biedt werkzaamheden voor het zijlbedrijf DZB. De mensen die vanuit DZB werken, verrichten dezelfde soort werkzaamheden als de mensen die in dienst zijn bij de gemeente. Daarnaast loopt er ook nog een ploeg die alleen papier prikt. Ook aannemers worden aangespoord om mensen die actief zijn bij vergelijkbare bedrijven zoals DZB werk te bieden.

4.4. *Natuurlijk beheer*

Wij willen het groene karakter van Leiderdorp behouden en waar mogelijk de biodiversiteit versterken. Daarbij streven wij naar een diverse, duurzame en onderhoudsarme groeninrichting.

De doelen in dit sub programma hebben een nauwe relatie met de sub programma's water, leefbaarheid, woonkwaliteit, ruimtelijke ontwikkeling, sport en wijkgericht werken. In deze paragraaf wordt preciezer geformuleerd wat de gemeente Leiderdorp onder natuurlijk beheer verstaat en op welke wijze daaraan invulling wordt gegeven. Natuurlijk beheer betreft zowel groenbeheer als waterbeheer.

Groenbeheer

De gemeenteraad heeft hoge prioriteit toegekend aan het bevorderen en instandhouden van een grote diversiteit aan plant- en diersoorten.

Natuurlijk beheer is één van de instrumenten om dat te bewerkstelligen.

De volgende 3 speerpunten worden gehanteerd:

1. Openbaar groen.

In 2015 is het openbaar groen duurzaam en waar mogelijk onderhoudsarm. Het beeld van het groen verandert hierdoor terwijl het groene karakter van het dorp in stand blijft.

2. Bomenbestand.

Het bomenbeleidsplan geeft aan dat het bomenbestand veilig, divers, gezond en mooi moet zijn. Hiermee willen wij onder meer de kwetsbaarheid van de groenstructuur beperken. Daarom willen wij ervoor zorgen dat 95% van het bomenbestand in 2014 goed scoort bij de VTA-controle.

3. GEHS en biodiversiteit.

In 2018 is de Gemeentelijke Ecologische Hoofd Structuur (GEHS) gerealiseerd en hebben de ecosystemen in de kerngebieden van Leiderdorp voldoende biodiversiteit. Het beheer in de grote groenvlakken is dan gevarieerder en beter afgestemd op de gewenste eindbeelden zoals vastgelegd in de beheerplannen. Daarnaast zijn in de verbindingszones de natuurvriendelijke oevers voor 2016 uitgebreid met 8.000 m. Dit doen we door nieuwe aanleg of omvorming van bestaande harde oevers. Ook het natuurvriendelijk ingericht en onderhouden groen wordt voor 2016 uitgebreid. Door de aanleg van nieuw groen of omvorming van bestaand groen neemt dit aandeel met 75.000 m² toe.

Voor het meten van de resultaten van het natuurlijk beheer is een groot aantal kwaliteitsdoelstellingen beschikbaar.

Voor grazige begroeiingentypen zijn dat onder meer:

- Het aantal (bloeiende) soorten uit de glanshaverhooilanden per oppervlakte-eenheid
- De aanwezigheid van bedreigde soorten (rode lijst)
- De mate van compleetheid van de levensgemeenschap (bijbehorende fauna)
- De mate van aanwezigheid van storingsindicatoren.

Voor houtige begroeiingen zijn dat onder meer:

- Verticale opbouw in kruid/struik en boomlaag
- Horizontale opbouw in kern/mantel/zoom
- Aanwezigheid van inhammen en voorposten
- Aanwezigheid van fauna-aantrekkende soorten
- Aanwezigheid bos(rand)planten in relatie tot de aanwezigheid van storingsindicatoren
- De aanwezigheid van bedreigde soorten (rode lijst)
- Aanwezigheid liggend en staand dood hout
- Aanwezigheid strooiselverteeders.

Het geheel dient verzorgd en esthetisch aantrekkelijk over te komen en een natuurlijk uitstraling te hebben. Natuurlijk beheer is niet minder, maar anders dan het op instandhouding gerichte cultureel beheer.

De gemeente Leiderdorp streeft naar een goed gekeurd gedragscodeboek flora en faunawet dat een andere manier van werken met zich mee gaat brengen.

Waterbeheer

De Kaderrichtlijn Water gaat ervan uit dat in 2015 al het oppervlaktewater in Nederland in een goede ecologische toestand verkeert. De aanleg van natuurvriendelijke oevers is één van de instrumenten om daaraan een bijdrage te leveren. Verantwoordelijk voor de waterkwaliteit zijn de waterschappen die in gemeente Leiderdorp de hoofdwatgangen onderhouden. De realisatie van natuurvriendelijke oevers is ook een doelstelling uit het Waterplan (2011).

4.5. Handhaving

Hiervoor is een apart project opgezet waarbij aandacht wordt gegeven aan de openbare ruimte. Begin 2014 volgt hierover meer informatie. Maar over het algemeen moet er gehandhaafd worden op het gebruik van de openbare ruimte. De openbare ruimte mag alleen gebruikt worden voor de functie waarvoor hij bedoeld is.

4.6. Verandering in beheer

Tot nu toe wordt een cyclisch beheer toegepast binnen de gemeente. In de toekomst gaat dit op een andere manier toegepast worden. De nieuwe manier van beheren is op beeldkwaliteit volgens het CROW systeem (wat dit inhoud is in bijlage 1 beschreven). Om dit op een goede manier te doen is het van belang dat de medewerkers uitvoering ook op een beeldkwaliteit gerichte manier denken zoals dat ook in de pilotwijk naar voren kwam (zie bijlage 4). De medewerkers uitvoering werken aan de hand van een beeldkwaliteitsniveau. De beeldkwaliteitsniveaus die binnen gemeente Leiderdorp gehanteerd worden zijn kwaliteit A,B en C. Na de werkzaamheden moet het afgeleverde werk voldoen aan A kwaliteit. Wanneer de werkzaamheden opnieuw uitgevoerd moeten worden hangt af van de toegekende kwaliteit in combinatie het type onderhoud en de gebruikersdruk (met de daarbij horende vervuiling). Of het gewenste beeld gehaald wordt kan makkelijk achterhaald worden door te controleren op beeldkwaliteit aan de hand van de beeldkwaliteit catalogus (zie bijlage 1).

Wat niet voldoende naar voren komt met controleren op beeldkwaliteit is de technische staat van bomen, bruggen, speeltoestellen, verlichtingsmasten en riool. Bij bomen, bruggen speeltoestellen en verlichtingsmasten komen wel enkele technische mankementen naar voren door het controleren op beeldkwaliteit. Echter is dit niet voldoende om de veiligheid te kunnen garanderen. Er moet dus altijd een technisch onderzoek plaatsvinden voor deze vier onderdelen van de openbare ruimte. Voor riool is dit helemaal van belang omdat het riool visueel niet zichtbaar is en dus niet op beeldkwaliteit beoordeeld kan worden. Een technisch onderzoek is hier dus van groot belang. In het volgende hoofdstuk wordt beschreven welke frequenties hier aan gekoppeld zijn.

4.7. *Snippergroen*

Project snippergroen is in gang gezet en levert een bijdrage aan een georganiseerde openbare ruimte, die makkelijk te beheren is. Aanleiding van project Snippergroen is het oneigenlijk grondgebruik op diverse percelen in Leiderdorp. Met dit project wil de gemeente percee-eigenaren die gemeentegrond in gebruik hebben, onder voorwaarden de mogelijkheid geven deze grond aan te kopen.

5. Beheervisie

Zoals in paragraaf 4.6. al beschreven is wil de gemeente Leiderdorp op beeldkwaliteit beheren in plaats van het huidige cyclische beheer (waarbij technische onderzoeken onvermijdelijk zijn). Om de kwaliteitsambities te kunnen halen moeten goede materialen gebruikt worden. De materialen die de kwaliteitsambities mogelijk maken zijn in het technisch handboek van gemeente Leiderdorp beschreven.

In dit hoofdstuk worden de kwaliteitsambities voor het beheer en onderhoud beschreven voor de verschillende gebiedstypen (scenario 15 uit bijlage 3). Daarnaast zijn de benodigde technische onderzoeken ook vermeld met de daarbij horende frequenties.

5.1. Genuanceerde kwaliteitskeuzes

Algemeen uitgangspunt van de beheervisie is dat de kwaliteit van de openbare ruimte niet overal hetzelfde hoeft te zijn. Op basis van een ruimtelijke en functionele typering kan een onderscheid gemaakt in verschillende kwaliteitsniveaus.

De kern van de beheervisie is het vastleggen van de kwaliteitsambities voor de onderscheiden type gebieden. De type gebieden (structurelement) waar een aparte kwaliteitsambitie aan te koppelen is zijn:

- Centrum
- Woongebieden
- Hoofdontsluitingswegen
- Bedrijventerreinen
- Recreatiegebieden
- Buitengebieden

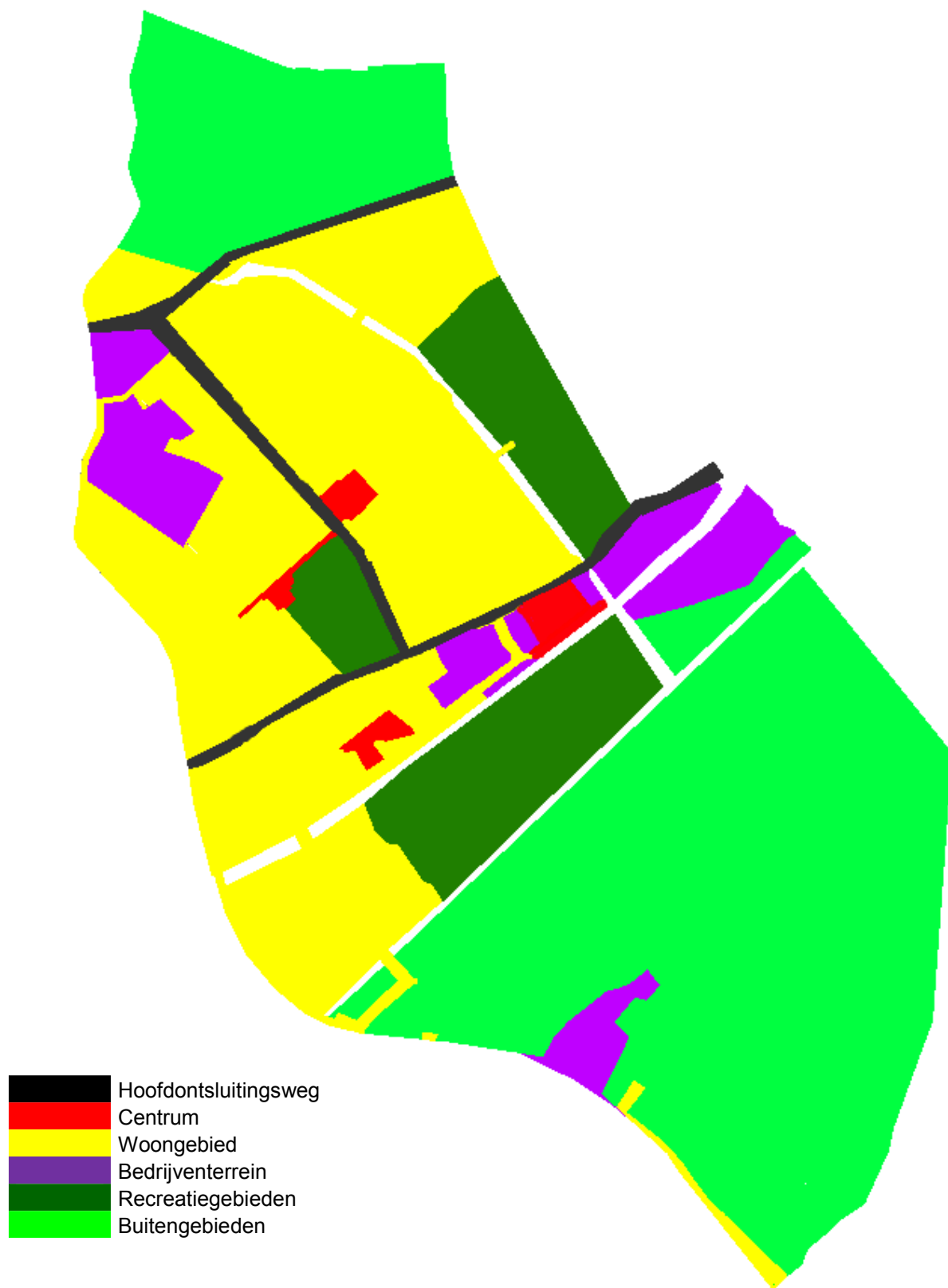
In figuur 1 zijn de verschillende structurelementen weergegeven. Daarbij is ook te zien waar de structurelementen gelegen zijn.

Om te bepalen welke plek onder welk structurelement hoort, is gekeken naar het gebruik. Met de afweging is eventuele cultuurhistorie niet meegenomen en daarom valt bijvoorbeeld de Hoofdstraat onder woongebied.

Naast het beheren op beeldkwaliteit moet ook de technische staat inzichtelijk zijn zodat de veiligheid in de openbare ruimte gegarandeerd kan worden. In tabel 4 is inzichtelijk gemaakt welke technische onderzoeken er moeten plaatsvinden met de daarbij horende frequenties.

Tabel 4: Technische onderzoeken op de openbare ruimte

Type onderzoek	Frequentie	Laatst uitgevoerd
Verlichting	Gemiddeld 1 keer in de vier jaar (niet een groot onderzoek)	n.v.t.
Bomen (VTA)	1 keer per 3 jaar	2013
Risico bomen	Elk jaar	n.v.t.
Riool	Elk jaar 10 procent (per riool dus 1 keer in de 10 jaar)	n.v.t.
Bruggen	1 keer in de 3 of 4 jaar	2010
Speeltoestellen	1 keer per 1,5 jaar	Eind 2012
Kleine inspectie speeltoestellen	2 keer per jaar	n.v.t.

Figuur 1: Overzichtskaart structurelementen

In de volgende paragrafen wordt kort uitgelegd wat er onder de structurelementen valt. Tevens worden de ambities met betrekking tot de verschillende onderdelen aangegeven. Deze zijn uiteindelijk in een kwaliteitsmatrix vastgelegd.

5.2. Centruns

Gebiedstypering

De centruns van de gemeente Leiderdorp bestaan uit een viertal gebieden. Deze gebieden zijn:

- Winkelcentrum Winkelhof
- Winkelcentrum Santhorst
- Meubelboulevard Leiderdorp

Naast deze drie winkelcentruns wordt de Algemene begraafplaats Leiderdorp ook beheerd als centrum gebied.

Centrumgebieden vervullen een centrumfunctie vanwege de aanwezigheid van winkels en voorzieningen. Kenmerkend voor al deze gebieden is de hoge gebruiksdruk door met name voetgangers en fietsers. Naast “verkeersgebied” worden deze centra vooral ook als verblijfsgebied gebruikt.

De gebieden zelf hebben over het algemeen een sterk verkeersaantrekkende werking, wat resulteert in de noodzaak van parkeervoorzieningen voor auto's en fietsen. Belangrijk kenmerk in de avond en de nacht is dat deze gebieden, vooral ten opzichte van het gebruik overdag, overwegend stil en verlaten zijn.

De begraafplaats heeft wel een hele andere functie ten opzichte van de andere drie centruns en is dan ook niet te vergelijken met deze gebieden. Wel is het een heel belangrijk deel van de gemeente en het krijgt dan ook dezelfde beeldkwaliteitsambitie als de drie winkelcentruns.

In figuur 1 zijn de locaties aangegeven van de centrumgebieden met de kleur rood.

Ambitie

De openbare ruimte van de centruns is aantrekkelijk, uitnodigend, toegankelijk, sociaal veilig en overzichtelijk.

De openbare ruimte moet uitnodigen om te verpozen en te verblijven. Een goede begaanbaarheid van deze gebieden staat voorop. In deze gebieden wordt veelvuldig gebruik gemaakt van kinderwagens, rollators, winkelwagens etc. Een vlakke bestrating met een goed comfort is hier vereist. Er is, zeker in de avonduren wanneer winkelpanden gesloten zijn, sprake van een grote mate van anonimiteit. Daarom wordt met een goed niveau van openbare verlichting mogelijke onveiligheidsgevoelens in de avonduren weggenomen. Winkels en de weekmarkt hebben een sterk verkeersaantrekkende werking. De inrichting van de openbare ruimte is of wordt daar op afgestemd. Vooral een goede bewegwijzering en een duidelijke verkeersstructuur zijn belangrijk.

De begraafplaats is iets afwijkend van de drie centruns. De ambitie voor de begraafplaats is schoon, netjes, cultuurrijk en waar mogelijk natuurlijk en komt overeen met de drie andere plaatsten.

Beeldkwaliteit

De beeldkwaliteit ligt op B en dit geldt zowel voor de inrichting als het beheer.

In tabel 5 is dit weergegeven.

Tabel 5: Centruns

Structuurelement	Beeldkwaliteit
Centrum	B

5.3. Woongebieden

Gebiedstypering

De woonwijken beslaan een groot deel van de openbare ruimte. De woonfunctie staat centraal en de openbare ruimte is hierop ingericht. De woongebieden omvatten een gevarieerd areaal. Er worden verkeersgebieden onderscheiden zoals wegen en parkeervoorzieningen. Daarnaast worden ook gebieden met een verblijfsfunctie onderscheiden, zoals woonerven, pleinen, groengebiedjes en speelplekken. Ook water en groen maken deel uit van het woongebied en zorgen mede voor een aantrekkelijke woonomgeving. De volgende woonwijken zijn in gemeente Leiderdorp aanwezig:

- Leyhof
- Driegatenbrug
- Buitenhof
- Binnenhof
- Winkelhof
- Voorhof
- De Baanderij
- De Schansen
- Zijlkwartier
- Vogelwijk
- Ouderzorg
- Elizabethhof
- Kerkwijk
- Oranjewijk
- Kalkhaven
- Doeskwartier
- Achthoven/Achthovenerweg (inclusief patrimoniumpark)

In figuur 1 zijn de locaties aangegeven van de woongebieden met de kleur geel.

Ambitie

De openbare ruimte in de woonwijken is veilig, functioneel en schoon. Maatwerk samen met bewoners staat voorop.

De algemene kwaliteitsambities gelden als vertrekpunt voor de kwaliteit van alle woonwijken in de gemeente Leiderdorp. In overleg met bewoners en andere belanghebbenden moeten de concrete invullingen worden bepaald door middel van samenwerken (zie 4,2). Hierbij zal voornamelijk het accent liggen op het aspect schoon en heel: schoonmaken en schadeherstel.

De verkeersveiligheid en de sociale veiligheid vragen voortdurende aandacht. Een goede openbare verlichting vormt hierin een belangrijk onderdeel. Samen met andere partners, bijvoorbeeld woningbouwcoöperaties, wordt gestreefd naar een goed verlichte woonomgeving.

Functionaliteit van de woongebieden staat voorop. Het gebruik van de openbare ruimte is divers en de inrichting en het beheer zijn hierop afgestemd. Er worden verblijfsgebieden en verkeersgebieden onderscheiden met elk hun eigen specifieke inrichtings- en beheersconsequenties.

Beeldkwaliteit

De beeldkwaliteit ligt op B en dit geldt zowel voor de inrichting als het beheer.

De woonwijken kennen een zeer gevarieerd gebruik van de openbare ruimte. De te beheren onderdelen zijn vaak kleinschalig van omvang en nauw met elkaar verweven, wat grote consequenties heeft voor het beheer en onderhoud. Bijvoorbeeld de kleinschalige woonerven en smalle woonstraten met parkeerplaatsen, drempels, bebording, bomen in de verharding, kleine beplantingsvakken, verlichting, meubilair etc. Als algemene kwaliteitsambitie voor de woongebieden geldt kwaliteit B. Dit is voldoende voor een functionele instandhouding van de aanwezige voorzieningen. Een redelijke, reële en doelmatige kwaliteit, met ruimte voor enige nuances en maatwerk in het wijkbeheer.

In tabel 6 is de beeldkwaliteit weergegeven van de woonwijken.

Tabel 6: Woongebieden

Structuurelement	Beeldkwaliteit
Woongebied	B

5.4. Hoofdonsluitingswegen

Gebiedstypering

Leiderdorp kent een duidelijke structuur van hoofdwegen. Dit zijn de wegen die de wijken onderling verbinden en die de stad verbinden met het regionaal en landelijk wegennet. De wegen zijn van belang in het kader van de bereikbaarheid. Ze hebben een hoge verkeersintensiteit, met een hier op afgestemde inrichting en beheerintensiteit. De wegen zijn ingebed in een overwegend groene elementen die een natuurlijk karakter hebben.

De volgende wegen behoren tot de hoofdonsluitingswegen:

- Persant Snoepweg
- Engelendaal
- Oude Spoorbaan

In figuur 1 zijn de locaties aangegeven van de hoofdonsluitingswegen met de kleur zwart.

De route Willem Alexanderlaan – Mauritssingel – Achthovenerweg is een route die wel veelvuldig gebruikt wordt maar niet als hoofdonsluitingsweg is bestempeld.

Ambitie

De hoofdonsluitingswegen staan de verkeersveiligheid en een goede doorstroming voorop.

De hoofdwegen kennen een hoge verkeersintensiteit. De inrichting van de weg, het onderhoud hiervan en het snelheidsregime zijn hieraan aangepast. Doorstroming en bereikbaarheid zijn leidend in het beheer. Onderhoudsmaatregelen worden tijdig uitgevoerd, zodat grotere ingrepen niet eerder dan noodzakelijk behoeven te worden uitgevoerd. Overlast voor het verkeer door stagnatie in de doorstroming wordt daarmee zoveel mogelijk beperkt. De tijdige uitvoering van het onderhoud geldt niet alleen voor de verhardingen, maar ook voor de verkeersregelinstallaties en de openbare verlichting.

Beeldkwaliteit

De beeldkwaliteit ligt op B en dit geldt zowel voor de inrichting als het beheer.

Onder het structurelement hoofdonsluitingswegen valt alleen de weg zelf. Het groen, verlichting, bebording, water en riool zijn met de woonwijken meegenomen omdat nog niet inzichtelijk was wat onder hoofdonsluitingswegen hoorde.

In tabel 7 is de beeldkwaliteit weergegeven van de hoofdonsluitingswegen.

Tabel 7: Hoofdonsluitingswegen

Structurelement	Beeldkwaliteit
Hoofdonsluitingswegen	B

5.5. *Bedrijventerreinen*

Gebiedstypering

De verschillende bedrijventerreinen hebben een divers karakter, dat wordt bepaald door het type bedrijven. Voor bedrijventerreinen is een goede bereikbaarheid en vindbaarheid belangrijk. Daarnaast is de veiligheid op en rond de terreinen van belang. Ook de algehele uitstraling van de terreinen wordt meer en meer een factor van betekenis vanwege de menging met andere functies (publiekgerichte functies als showrooms, horeca/vrije tijd, onderwijs, woon-werkcombinaties, etc.) die ook tot bedrijventerreinen behoren.

In figuur 1 zijn de locaties aangegeven van de bedrijventerreinen met de kleur paars.

Ambitie

De bedrijventerreinen hebben de ambitie om functioneel en bereikbaar te zijn en een goede samenwerking met ondernemers te hebben.

De gemeente levert een functionele kwaliteit van de openbare ruimte die vergelijkbaar is met die van de woongebieden. Wanneer vanuit het oogpunt van representatie een hogere kwaliteit gewenst wordt, zal een inbreng van de bedrijven zelf moeten komen. In de toekomst zal dit worden uitgebouwd naar andere onderdelen van het beheer, bijvoorbeeld in de vorm van parkmanagement.

Beeldkwaliteit

De beeldkwaliteit ligt op B en dit geldt zowel voor de inrichting als het beheer.

Alle te beheren onderdelen van de hoofdwegenstructuur zoals de asfaltverharding, de markeringen, de bebording, de verlichting, het groen de kunstwerken en de verkeersreginstallaties etc. vergen een regulier onderhoud overeenkomstig de kwaliteit.

In tabel 8 is de beeldkwaliteit weergegeven van de bedrijventerreinen .

Tabel 8: Bedrijventerreinen

Structuurelement	Beeldkwaliteit
Bedrijventerreinen	B

5.6. *Recreatiegebieden*

Leiderdorp heeft een aantal grotere recreatiegebieden, die verdeeld over het dorp gelegen zijn. De gebieden verschillen onderling sterk van karakter. De volgende recreatiegebieden bevinden zich in gemeente Leiderdorp:

- Houtkamp/Heemtuin
- De Bloemerd
- Munnikkenpolder

De Houtkamp/heemtuin is een recreatie park waar allerlei activiteiten plaats kunnen en mogen vinden (parklandschap). De Bloemerd is een park waarbij een groot deel uit sportvelden bestaat waar in clubverband gerecreëerd kan worden (sportpark). Het derde en laatste recreatie park in de gemeente is de Munnikkenpolder. Bij de Munnikkenpolder staat de natuur centraal en kan er door de recreanten in het polderlandschap gerecreëerd worden. In de Munnikkenpolder is ook een groot gedeelte waar waterrecreatie kan en mag plaatsvinden.

Algemeen kenmerk is dat recreatief gebruik hand in hand gaat met natuurontwikkeling en natuurbeleving.

In figuur 1 zijn de locaties aangegeven van de centrumgebieden met de kleur donker groen.

Ambitie

De recreatiegebieden hebben de ambitie om schoon te zijn en de natuur te bevorderen.

De Houtkamp en de Bloemerd worden over het algemeen goed bezocht. Deze twee gebieden grenzen direct aan de woonwijken en worden dagelijks bezocht voor een ommetje of andere extensieve recreatie vormen (recreatievormen die weinig invloed hebben op de omgeving).

De recreatiegebieden zijn primair ingericht ten behoeve van recreatie activiteiten. Het beheer wordt dus ook aan de hand van het gebruik bepaald, de heemtuin is hier een uitzondering op. De wegen en paden zijn normaal veilig begaanbaar. Voor halfverharde en onverharde paden wordt een lagere norm gehanteerd, vanwege de extensieve en natuurlijke uitstraling. Een plaatselijk hogere gebruiksdruk kan slijtage opleveren, te denken valt aan speelvelden, ruiterspaden en andere half of onverharde paden. Dat beeld is acceptabel in dergelijke gebieden. Naast recreatief gebruik staat natuur in deze gebieden centraal. Het natuurlijke groenbeheer is hierop afgestemd.

Beeldkwaliteit

De beeldkwaliteit ligt op B en dit geldt zowel voor de inrichting als het beheer.

In tabel 9 is de beeldkwaliteit weergegeven van de recreatie gebieden.

Tabel 9: Recreatiegebieden

Structuurelement	Beeldkwaliteit
Recreatiegebied	B

5.7. Buitengebieden

Gebiedstypering

Een groot deel van de gemeente bestaat uit buitengebied (iets meer dan de helft van de totale oppervlakte). De arealen zijn voornamelijk van de agrariërs en kleine delen zijn van de gemeente. Langs de wegen die dit buitengebied ontsluiten liggen wegbermen al dan niet voorzien van (boom)beplanting en watergangen. De buitengebieden van gemeente Leiderdorp zijn:

- Boterhuispolder
- Achthovenerpolder (Polder Achthoven)

In de Achthovenerpolder is een bedrijventerrein gelegen die naar grote waarschijnlijkheid voor een groot deel overgaat naar buitengebied omdat het gevestigde bedrijf (Vliko) daar weg gaat. Wanneer andere bedrijven besluiten de locatie te verlaten wordt besloten dit als buitengebied te gaan typeren.

In de Boterhuispolder is een ander stukje een discutabel punt. Er is namelijk een deel van de polder ingericht voor recreatie mogelijkheden. Maar omdat het toch in het buitengebied gelegen is wordt dit stukje als buitengebied getypeerd.

In figuur 1 zijn de locaties aangegeven van de buitengebieden met licht groen.

Ambitie

De ambitie voor de buitengebieden is dat het veilig en natuurlijk is.

De onderhoudskwaliteit is gericht op het veilige gebruik van de openbare ruimte en waar dat mogelijk is zo natuurlijk mogelijk.

Beeldkwaliteit

De beeldkwaliteit ligt op B en dit geldt zowel voor de inrichting als het beheer.

In tabel 10 is de beeldkwaliteit weergegeven van de buitengebieden.

Tabel 10: Buitengebieden

Structuurelement	Beeldkwaliteit
Buitengebied	B

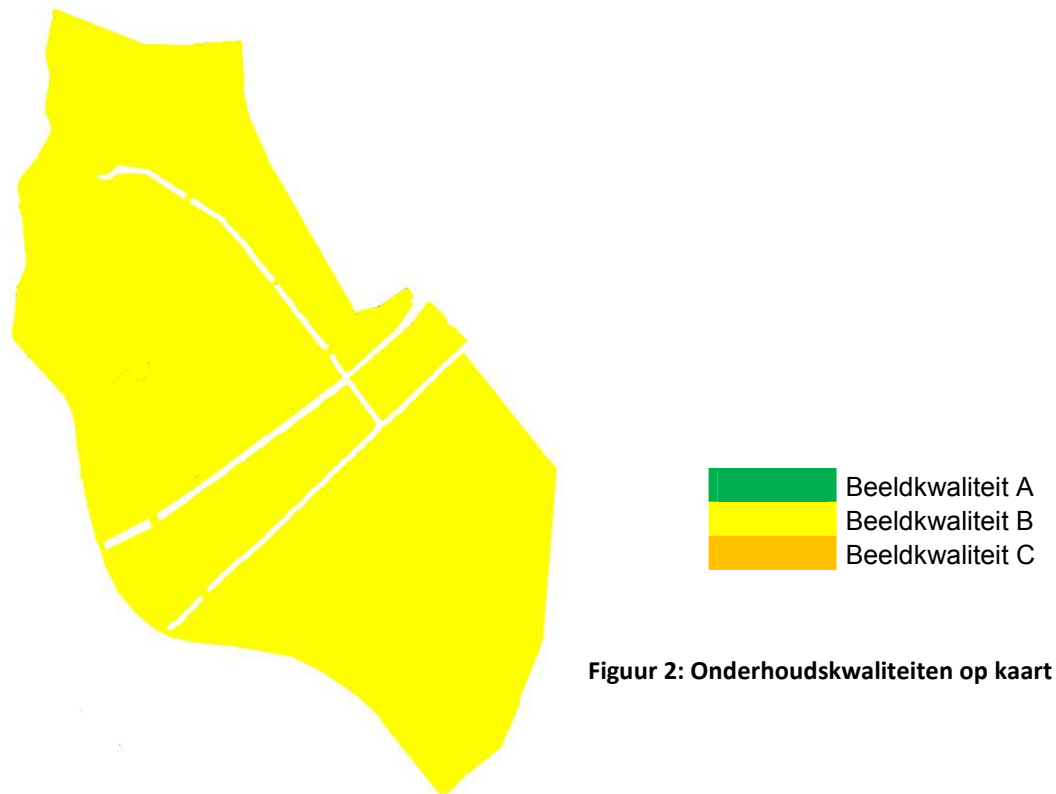
5.8. Samenvatting

De doelstellingen zoals verwoord in voorgaande paragrafen, zijn schematisch voorgesteld in tabel 11. Per structuurelement (centrums, woongebieden, hoofdonsluitingswegen, bedrijventerreinen, recreatiegebieden en buitengebieden) worden de kwaliteitsambities opgesomd voor de verschillende onderdelen van de openbare ruimte. In de Kwaliteitscatalogus worden alle niveaus vertaald in meetbare doelen (zie bijlage 1). Bij ieder niveau hoort een maatregelenpakket en bijbehorend kostenplaatje. De keuze voor een ander kwaliteitsniveau heeft daarom altijd financiële gevolgen. In hoofdstuk 6 wordt weergegeven welke meer- of minderkosten er horen bij een hogere of lagere beeldkwaliteit.

Tabel 11: Kwaliteit per structuurelement

Structuurelement	Kwaliteit
Centrums	B
Woongebieden	B
Hoofdonsluitingswegen	B
Bedrijventerreinen	B
Recreatiegebieden	B
Buitengebieden	B

Op figuur 2 zijn de onderhoudskwaliteiten weergegeven in een kaart.

Figuur 2: Onderhoudskwaliteiten op kaart

Zichtbare verandering

Wanneer er een vergelijking wordt gemaakt tussen de huidige situatie en de situatie die gecreëerd wordt met het gekozen scenario (alles op B kwaliteit) kan geconcludeerd worden dat er niets veranderd aan het beeld van de openbare ruimte. De totstandkoming is wel anders dan de huidige werkwijze.

Daarnaast betekent het niet dat er bij een gebied met dezelfde beeldkwaliteit ook dezelfde handelingen en frequenties plaats moeten vinden om het gewenste beeld te halen. Zo moet er in centrumgebieden meer gedaan worden om de minimale beeldkwaliteit te halen dan in buitengebieden terwijl ze wel dezelfde beeldkwaliteit hebben. Zo is er ook een groot verschil tussen de fietspaden waarbij de fietspaden langs de Engelendaal veel meer onderhoud vergen dan bijvoorbeeld de fietspaden langs de Willem Alexanderlaan terwijl beide beeldkwaliteit B moeten halen.

Scenariokeuze

Uit bijlage 3 is scenario 1 gekozen, dit scenario zet alle structurelementen op beeldkwaliteit B. Dit scenario is gekozen omdat:

- Het huidige beeld van de gemeente Leiderdorp niet veranderd ten opzichte van de huidige situatie. Doordat de situatie gelijk blijft hoeven er geen ongeplande omvormingen plaats te vinden die grote financiële consequenties hebben. Om deze reden is gekozen om beeldkwaliteit A binnen de gemeente niet te hanteren.

6. Financieel kader

6.1. Inleiding

In hoofdstuk 5 zijn verschillende kwaliteitsdoelstellingen voor het beheer beschreven. Wat deze kwaliteitsdoelstellingen betekenen is in bijlage 1 weergegeven. In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de financiële gevolgen zijn van de kwaliteiten per structuurelementen, hierbij is de inrichting meegenomen.

6.2. Kwaliteitsniveau

Een hoger kwaliteitsniveau bij de inrichting leidt tot hogere beheerkosten. Dit geldt alleen wanneer bij kwaliteit A geen standaard materiaal gebruikt wordt zoals in het technisch handboek beschreven is. De hogere beheerkosten worden voornamelijk veroorzaakt door duurder materiaalgebruik waardoor vervanging duurder is. De vierkante meterprijs is hoger zowel bij het inrichten als bij de vervanging. De vervangingskosten maken immers deel uit van de beheerkosten.

Het prijsverschil tussen de kwaliteitsniveaus ligt niet alleen aan de inrichting maar ook aan het beheer met de daarbij horende frequenties. Na de werkzaamheden ongeacht welk kwaliteitsniveau moet het afgeleverde werk altijd minimaal voldoen aan A kwaliteit. Het verschil in het beheer zit echter in de tijd dat er terug gekomen moet worden om het gebied weer de A kwaliteitsstatus te geven. Hieronder zijn drie voorbeelden gegeven die in gemeente Leiderdorp voorkomen.

Voorbeeld 1

Een gebied moet op kwaliteit A beheerd worden.

Na de werkzaamheden moet het gebied minstens voldoen aan kwaliteit A. De volgende keer dat er werkzaamheden moeten plaatsvinden is op het moment dat het gebied bijna niet meer voldoet aan kwaliteit A. Het mag dus niet onder kwaliteit A komen. Het maakt dus niet uit wanneer er een beoordeling komt want het gebied voldoet altijd aan kwaliteit A.

Voorbeeld 2

Een gebied moet op kwaliteit B beheerd worden.

Na de werkzaamheden moet het gebied minstens voldoen aan kwaliteit A. De eerstvolgende keer dat er werkzaamheden moeten plaatsvinden is op het moment dat het gebied bijna niet meer voldoet aan kwaliteit B. Het mag dus niet onder kwaliteit B komen. Het maakt dus niet uit wanneer er een beoordeling komt want het gebied voldoet altijd aan kwaliteit B.

Voorbeeld 3

Een gebied moet op kwaliteit C beheerd worden.

Na de werkzaamheden moet het gebied minstens voldoen aan kwaliteit A. De volgende keer dat er werkzaamheden moeten plaatsvinden is op het moment dat het gebied bijna niet meer voldoet aan kwaliteit C. Het mag dus niet onder kwaliteit C komen. Het maakt dus niet uit wanneer er een beoordeling komt want het gebied voldoet altijd aan kwaliteit C. In gebieden die kwaliteit C hebben gekregen hoeven gemiddeld minder vaak werkzaamheden uitgevoerd te worden. De werkzaamheden zijn wel vaak groter en intensiever dan in gebieden met kwaliteit A.

6.3. Daadwerkelijke kosten

In deze paragraaf worden de kosten weergegeven van het gekozen scenario. In bijlage 2 zijn de kosten weergegeven van alle kwaliteitsambities die er mogelijk zijn. In bijlage 2 kan dan ook een vergelijking gemaakt worden tussen de verschillende scenario's.

De bedragen zijn uit GBI appsbank (rekenprogramma om de financiën te achterhalen voor het gewenste beheer) en IBOR (integraal beheerplan openbare ruimte) gehaald en daarbij zijn de VAT-kosten (voorbereiding administratieve toezichtkosten) meegerekend. De berekeningen zijn gebaseerd op de data, die aanwezig zijn in het programma GBI. De levensduur van de materialen is ook meegenomen, op de Leiderdorpse brug na (alleen groot onderhoud en regulier onderhoud). Bij de zettingsgevoelige gebieden van de gemeente is een toeslag berekend van 25 procent op de normale kosten (waren al meegerekend in IBOR). Deze toeslag wordt meegenomen omdat het materiaal in de zettingsgevoelige gebieden minder lang meegaat (ongeveer 25 procent minder lang). Waar deze zettingsgevoelige gebieden liggen is op figuur 3 weergegeven.

 Zettingsgevoelig gebied
Figuur 3: Zettingsgevoelig gebied

Eventuele inflaties worden niet meegenomen in de berekeningen. Deze zullen er wel zijn, echter welke kant dit op gaat is nog onbekend waardoor er geen voorspelling over gedaan kan worden.

In tabel 12 zijn de kosten voor het beheer van 2014 weergegeven die in hoofdstuk 5 beschreven zijn en in tabel 13 zijn de jaren 2014 t/m 2017 inzichtelijk gemaakt.

Voor kwaliteit A met groot onderhoud en vervangingen is een percentage toeslag van 3,5% gehanteerd en met kwaliteit C is er een aftrek van 3,5% gehanteerd (ervaringspercentages van andere gemeente). In de toekomst na evaluatie moet blijken of dit percentage aangepast moet worden. Daarnaast zijn de getallen met een synergievoordeel van 7,5%. Dit komt omdat in de begroting ook een synergievoordeel van 7,5% gehanteerd is. In de toekomst zal naar waarschijnlijkheid het synergievoordeel hoger liggen. Met synergievoordeel wordt bedoeld dat de kosten lager komen te liggen als projecten integraal worden opgepakt.

Tabel 12: De kosten van het voorgestelde scenario 2014

Structuurelement	Groot onderhoud op beeldkwaliteit	Regulier onderhoud op beeldkwaliteit	Totaal bedrag
Centrums	€ 104.730	€ 247.798	€ 352.527
Woonwijkgebieden	€ 1.090.475	€ 2.629.581	€ 3.720.056
Hoofdstructuurwegen	€ 34.863	€ 56.372	€ 91.235
Bedrijventerreinen	€ 10.096	€ 20.315	€ 30.411
Recreatiegebieden	€ 207.272	€ 571.149	€ 778.421
Buitengebieden	€ 42.317	€ 96.832	€ 139.149
Totaal	€ 3.622.047	€ 1.489.753	€ 5.111.800
Nieuwe kapitaallasten			€ 0
Oude kapitaallasten			€ 649.886
Totaal benodigd bedrag			€ 5.761.686
Begroot			€ 5.417.447
Dotatie voordeel			€ 282.137
Binnen de begroting			Nee

Het benodigd begrootbudget is opgebouwd uit:

- Regulieronderhoud inclusief VAT van regulier en grootonderhoud. Daarnaast is ook het synergievoordeel meegenomen (in de beheervisie is deze berekening gemaakt met het cyclisch bedrag in plaats van de onttrekking) .
- Grootonderhoud exclusief VAT en inclusief synergievoordeel.
- De oude en de nieuwe kapitaallasten.

Het benodigd bedrag dat voortkomt uit IBOR is € 5.763.865,-. Dit geeft een verschil van ongeveer € 2000,- in 2014 in vergelijking met de bedragen genoemd in tabel 12.

Het budget voor het onderhoud van de openbare ruimte is het dotatievoordeel en het begrootbedrag bij elkaar opgeteld (€ 5.417.447 + € 282.137= € 5.699.584,-). Hieruit kan geconcludeerd worden dat er in 2014 een tekort is van € 64.281,-. In tabel 13 wordt inzichtelijk gemaakt hoe dit voor de komende vier jaar is.

Tabel 13: De kosten van het voorgestelde scenario 2014 tot en met 2017

Disciplines	2014			2015		2016		2017		Totaal
	Begroot	IBOR	verschil	MJB	IBOR	MJB	IBOR	MJB	IBOR	
Groen	1.842.368	1.738.670	103.698	1.834.264	1.740.841	1.840.911	1.736.585	1.840.190	1.731.161	109.029
Spelen	67.096	138.807	-71.711	87.058	138.740	86.993	138.674	86.926	138.608	-51.682
Wegen	2.359.535	2.571.652	-212.117	10.546.959	10.715.991	1.764.104	2.049.715	1.764.729	2.049.297	-284.568
Verkeer	117.494	121.228	-3.734	116.705	120.696	115.741	119.761	115.232	119.284	-4.052
Verlichting	371.842	210.763	161.079	390.085	210.763	391.263	210.763	390.921	210.763	180.158
Kunstwerken (bruggen)	386.236	585.773	-199.537	334.451	601.511	435.355	614.841	436.977	613.578	-176.601
Water	272.876	396.972	-124.096	309.376	376.337	309.376	376.393	309.376	377.202	-67.826
Totaal	5.417.447	5.763.865	-346.418	13.618.898	13.904.879	4.943.743	5.246.731	4.944.351	5.239.893	-295.542
Lagere dotatie vz ijm saldo	1.489.743	1.207.606	282.137	1.489.743	1.207.606	1.489.743	1.207.606	1.489.743	1.207.606	282.137
Totaal			-64.281		-3.844		-20.851		-13.405	-102.381
Kapitaallasten IBOR extra onttrekking			tekort				tekort			tekort
			-		-		-		-	-
Riolering	1.057.680	1.097.215		1.231.189	1.200.198	1.318.548	1.241.113	1.479.207	1.401.794	
Totaal excl VAT	1.057.680	1.168.937	-111.257	1.231.189	1.269.012	1.318.548	1.302.914	1.479.207	1.463.595	15.612
Totaal incl VAT			tekort		tekort		overschot			overschot
VAT										

Zoals in tabel 13 te zien is er elk jaar structureel een tekort. Deze tekorten moeten opgevangen worden binnen cluster beheer door middel van bijvoorbeeld voordelige aanbestedingen. De benodigde middelen voor het riool worden middels rioolheffingen verkregen. Hierdoor valt dit buiten de scenariobepaling. Hierdoor moeten de tekorten voor beheer van het riool opgevangen worden uit de rioolheffingen.

In hoofdstuk 7 wordt uitgelegd hoe het financiële kader tot stand gekomen is.

7. Financiële onderbouwing

7.1. Inleiding

In het afgelopen jaar werd, en ook komend jaar wordt er nog druk gewerkt aan de verbetering van de bedrijfs- en uitvoering van het beheer van de openbare ruimte. Na IBOR fase 1 wordt er nu druk gewerkt aan de tweede fase van het IBOR traject. Verbeteringen zijn tot nog toe vooral doorgevoerd in het inzicht in het te beheren areaal en de kwaliteit daarvan. Maar ook de bedrijfsvoering is op veel punten verbeterd. Dit vertaalt zich in een betere afstemming tussen areaal en financiële middelen. Ook de onderlinge afstemming in planning is hierin sterk verbeterd. Hierdoor is er dus beter inzicht in de benodigde financiële middelen. Deze verbeteringen zijn doorvertaald naar de basis die ten grondslag ligt aan de begroting 2014. In dit hoofdstuk willen we deze verbeteringen per discipline inzichtelijk maken.

Natuurlijk is dit nog maar het begin. In 2014 zal het IBOR traject nader uitgewerkt worden door middel van het opstellen van de beheerfilosofie met het daarbij horende integraal uitvoeringsprogramma. De Raad wordt hierover het 2de kwartaal 2014 geïnformeerd.

7.2. Financiële basis

De financiële basis voor de openbare ruimte vertaalt zich in drie financieringsvormen. Deze financiële vormen zijn:

Reguliere kosten (exploitatie): hieronder wordt het verzorgend (structureel)onderhoud vertaald.

Groot onderhoud (voorziening): dit zijn de werkzaamheden op het gebied van technische instandhouding. De voorziening wordt gevuld vanuit dotaties en uit deze voorziening wordt onttrokken naar gelang er werkzaamheden uitgevoerd moeten worden. De dotatie moet ten opzichte van de gemiddelde onttrekking in evenwicht zijn. Daarbij komt dat de stand van de voorziening niet negatief mag zijn.

Vervangingen (rehabilitatie): dit zijn de vervangingswerkzaamheden die meestal integraal worden opgepakt. In de meeste gevallen worden deze investeringen gekapitaliseerd

7.3. Uitzonderingen

Uitzondering is het groenonderhoud, baggeren en schonen van de watergangen omdat dit geen kapitaalgoederen zijn. De kosten van deze werkzaamheden vallen onder groot onderhoud.

Doordat riolering bekostigd wordt uit de rioolheffing wordt de technische instandhouding opgenomen onder de reguliere kosten.

Riolering is buiten de scenariobepaling gehouden, omdat riolering apart gefinancierd wordt (vanuit de rioolheffing).

7.4. Synergie voordeel

In het IBOR traject is al aangegeven dat er door verbetering van de bedrijfsvoering en afstemming van planning een voordeel te behalen is. Dit zogenoemde "Synergie voordeel" is bepaald op 7,5% en is door vertaald in de begrotingsgetallen.

7.5. Beheersysteem GBI

Aan alle getallen ligt het integrale beheersysteem "het GBI 6.1" ten grondslag. In de afgelopen maanden is het systeem geoptimaliseerd en zijn schouwingen en inspecties door vertaald in het systeem. Ontbrekende gegevens zijn door middel van percentages opgevangen. Het systeem is voorzien van een plannings- en rekenmodule met als basis de maatregelpakketten van circa 200 gemeenten. Het systeem vertaalt gebiedskenmerken van de specifieke gemeente (in dit geval dus Leiderdorp) door in de maatregelpakketten.

7.6. WRAK percentages

Het systeem rekent met kostprijzen op basis van beeldkwaliteit B volgens de CROW beeldcatalogus en verhoogt deze met WRAK (winst, risico en algemene kosten) percentages die de gemeente op basis van hun kennis kunnen ingeven. Hierdoor kunnen dus marktconform de budgetten worden bepaald.

7.7. VAT percentages

Daarnaast zijn er VAT percentages. Deze VAT (voorbereiding administratieve en toezichthoudende kosten) percentages omvatten de interne kosten en kosten die er gemaakt worden door externe advies bureaus. De percentages verschillen. Voor vervangingen zijn deze percentages vaak wat hoger als voor de reguliere en groot onderhoudskosten. Dit komt omdat de vervangingswerkzaamheden vaak grotere impact hebben op de leefomgeving en de leefomgeving dus ook meer betrokken wordt. Er wordt dus meer gedaan aan burgerparticipatie wat extra tijd kost.

De WRAK en VAT percentages die ten grondslag liggen zijn in de berekeningen meegenomen.

De levensduur van alle onderdelen zijn in de hoeveelhedenlijst opgenomen. Deze levensduur ligt ten grondslag aan de bepaling van de voorziening en aflossingsbedragen.

De budgetten van alle financieringsvormen zijn bepaald over de volledige levensduur en voor 20 jaar inzichtelijk gemaakt.

7.8. Informatie over de onderdelen

Groen

Om met het actuele areaal te rekenen is er een VTA inspectie uitgevoerd voor alle bomen. Hierbij is niet uitsluitend de standplaats van de boom geïnventariseerd maar is ook de technische kwaliteit bepaald en de handelingen die nodig zijn om het bomenareaal veilig te beheren.

Door de eigen dienst is ook de beplanting geïnventariseerd en de kwaliteit bepaald. Al deze gegevens zijn doorvertaald in het GBI.

In de bepaling van de benodigde budgetten zijn ook de groenstructuur budgetten doorvertaald.

Groen werd in het verleden vaak ten onrechte meegenomen in de investeringen en gekapitaliseerd.

Omdat dit geen kapitaalgoederen zijn is de vervanging nu opgenomen onder groot onderhoud.

Meubilair

Is apart in de hoeveelhedenlijst opgenomen maar zijn in het begrotingsoverzicht onderdeel van de budgetten van het groen. Het meubilair is een kapitaalgoed en vertaalt zich dus qua vervanging door in investeringen.

Spelen

Al de speelvoorzieningen zijn geïnventariseerd. Onder het spelen zijn ook de trapvelden multifunctionele (verharde) speelvelden en de verschillende JOP's opgenomen. Spelen werd in het verleden qua vervanging bekostigd vanuit de voorziening. Omdat de speelvoorzieningen een kapitaalgoed is, is de vervanging nu opgevoerd als investering.

Kunstwerken

Onder kunstwerken vallen bruggen, brugduikers en steigers. Alle kunstwerken zijn afgelopen jaar geïnspecteerd. Deze inspectie is doorvertaald in het GBI. Alle onderdelen van deze bruggen zijn apart benoemd. Aan de hand hiervan zijn de benodigde budgetten bepaald. De Leiderdorpse brug is in het onderhoud meegenomen. De vervanging van deze brug in 2034 is niet meegenomen in de vervangingscyclus. Dit behoeft dus aandacht.

Wegen

Bij bepaling van de levensduur van de wegen is een gemiddelde genomen van 50 jaar. Dit gemiddelde komt voort uit $\frac{1}{4}$ zettingsgevoelig gebied waarbij 40 á 45 jaar gebruikelijk is en $\frac{3}{4}$ niet zettingsgevoelig gebied waar 45 tot 60 jaar gebruikelijk is. Wegen wijken hierbij af van het vastgestelde V-GRP waar 45 jaar als levensduur opgenomen is. In het kader van de integraliteit is het riool budget ook bepaald aan de hand van een levensduur van 50 jaar.

In de loop van het IBOR traject is de invloed van de zettingsgevoelige gebieden doorgevoerd in het GBI en is het budget nog nauwkeuriger bepaald. Ook zijn extra investeringen op gebied van lichte ophogingsmaterialen doorberekend.

Aan de hand van de SUF weg inspectie die in begin 2012 is uitgevoerd zijn de planmatige budgetten bepaald. Om een actueler beeld te krijgen, wordt geadviseerd om op korte termijn een nieuwe SUF weg inspectie uit te laten voeren.

Verlichting

De verlichting is goed in beeld. De budgetten zijn in nauw overleg met de beheerders tot stand gekomen. Ook de uitvoeringsplanning is volledig doorvertaald in de budgetten. Wel is de financieringsvorm veranderd. Onder de voorziening valt nog uitsluitend de Remplace (vervanging

lampen). De vervanging van de armaturen en lichtmasten zijn kapitaalgoederen en daardoor opgenomen als investeringen.

Riolering

Aan de basis van het rioleringsbudget ligt het vastgestelde V-GRP. Alle budgetten zijn conform de uitgangspunten van dit V-GRP bepaald. Enige uitzondering is dat de levensduur van het riool opgerekt is van 45 jaar naar 50 jaar zodat dit in het kader van de integraliteit gelijk oploopt met wegen.

In de planning zijn de werkzaamheden die uitgevoerd worden in het Zijkwartier opgenomen en doorvertaald in het budget 2014. Deze werkzaamheden omvatten een bedrag van 1,1 miljoen euro.

Verkeer

Onder verkeer vallen alle straatnaamborden, verkeersborden, de VRI's, wegbegeleidingspaaltjes, hekjes en wegmarkeringen. Niet alle verkeersvoorzieningen waren en zijn volledig in beeld. Omdat verkeer een klein onderdeel uitmaakt van het totale budget is gekozen om op basis van cyclorama's de hoeveelheden te bepalen. In het verleden werden vervangingen opgevoerd onder de reguliere budgetten en automatisch meegenomen in de investeringen van wegen. De vervanging van de verkeersvoorzieningen (kapitaalgoederen) zijn nu opgenomen als investering.

De gladheidsbestrijding is niet meegenomen omdat dit sterk afhankelijk is van tijdelijke situaties en veiligheid. Er is besloten dit los te houden van het IBOR traject.

Water

Onder water valt het reguliere schonen van de watergangen, baggeren, oeverbescherming en de duikers. Alle onderdelen zijn medio 2013 geïnventariseerd en geïnspecteerd. Deze gegevens zijn doorvertaald in het GBI. Aan de hand van de inspectie is een uitvoeringsplan opgezet. Het reguliere slootwerk (Slootshouw) wordt uitgevoerd onder de reguliere budgetten, het baggeren valt onder de voorziening. De vervanging van de beschoeiingen is een kapitaalgoed en derhalve een investering.

7.9. Voorzieningen

De stand van de verschillende voorzieningen en het verloop van de komende 20 jaar van de verschillende voorzieningen is in beeld gebracht. Hieruit is duidelijk geworden dat het beter zou zijn als al deze voorzieningen in een document gezet worden, genaamd IVOR (integrale voorziening openbare ruimte). Hierdoor zijn grote onttrekkingen eenvoudiger op te vangen.

7.10. Kapitaallasten

De oude en nieuwe kapitaallasten drukken beiden op de budgetten. De investering moet nog nader tegen het licht gehouden worden bij de opstelling van een integraal uitvoeringsprogramma.

8. Meten beheerprestaties

In dit hoofdstuk komen de verschillende manieren waarop de kwaliteit van de openbare ruimte wordt of kan worden gemeten aan de orde.

8.1. Monitoring

Metten is weten. Dat geldt ook voor de beeldkwaliteit. De gemeente meet daarom jaarlijks op diverse manieren of de afgesproken kwaliteit wordt behaald. De volgende mogelijkheden worden voor gesteld:

- Enquêtes
- Burgerschouw
- Quick scan
- Meldingen
- Technische inspecties

In de volgende paragrafen van dit hoofdstuk worden de mogelijkheden uitgelegd en beschreven.

8.2. Enquêtes

Door te enquêteren kan gemeten worden hoe inwoners de kwaliteit van de openbare ruimte ervaren. Bewoners kunnen op eenvoudige wijze hun ervaringen aangeven.

Omdat er op beeldkwaliteit beheerd gaat worden kunnen de bewoners de openbare ruimte goed controleren. De technische staat van de openbare ruimte kan hier niet in verwerkt worden. Hier wordt dus niet naar gevraagd.

De enquête moet door elke bewoner vrijblijvend ingevuld kunnen worden. De uitkomsten kunnen als input dienen voor het beheer van de openbare ruimte.

De enquête moet één keer in de twee jaar uitgevoerd worden. De beste periode hiervoor is eind mei begin juni (vanwege weersomstandigheden). De vragen moeten zo opgesteld zijn dat de bewoners cijfers kunnen geven aan de openbare ruimte per onderdeel. Alle structurelementen moeten aan de orde komen om een goed beeld te krijgen van de gehele gemeente. Naast het geven van cijfers per onderdeel moeten de bewoners ook klachten en adviezen kwijt kunnen.

Om de enquête representatief te laten zijn is een respons van minimaal 2% nodig.

8.3. Burgerschouw

De bedoeling is om in de toekomst jaarlijks een aantal punten door verschillende groepen bewoners te laten schouwen. Hiervoor moet een makkelijk te begrijpen en hanteren kwaliteitshandboek opgesteld worden. Met het schouwen moet er minstens één punt per wijk/gebied behandeld worden. Wanneer het punt niet voldoet aan de kwaliteit die er aan toegekend is moet achterhaald worden hoe dit opgelost kan worden. Door dit jaarlijks samen met de enquête uit te voeren, kan gekeken worden of de ambities gehaald zijn.. Deze aanpak wordt nog nader uitgewerkt in een communicatieplan.

8.4. Quick scan

Met de Quick scan wordt een groot gedeelte van de gemeente onder de loep genomen. Dit wordt jaarlijks door een medewerker van gemeente Leiderdorp uitgevoerd. Elk structurelement wordt meegenomen. Binnen de structurelementen worden een aantal punten meegenomen waarbij de centra's en de woonwijken extra aandacht krijgen. Dit kan vergeleken worden met de enquêtes en de burgerschouw. Wanneer dit grote verschillen geeft moet onderzocht worden hoe de verschillen zijn ontstaan en hoe dit in de toekomst verbeterd kan worden. De Quick scan moet rond dezelfde periode van het jaar uitgevoerd worden als de enquête en de burgerschouw.

8.5. Meldingen

Klachten en meldingen die via Meldesk binnenkomen worden door de serviceteams op de huidige wijze behandeld. Dit zorgt ervoor dat de klanttevredenheid goed blijft en heeft een positieve uitwerking op de vastgestelde ambities in de wijken. Daarnaast zorgen de meldingen ervoor dat er in kleine mate feedback plaatsvindt op het beheer van de openbare ruimte.

De gemeente moet binnen vier werkdagen antwoord hebben gegeven op een melding. Wanneer er binnen de vier werkdagen geen antwoord is, moet er in overleg met de burger een nieuwe datum afgesproken worden voor het antwoord. Dit principe wordt nu ook gehanteerd binnen de gemeente.

8.6. Technische inspecties

Door op beeldkwaliteit te beoordelen kan er gezien worden (onder normale omstandigheden) of de technische staat nog voldoet bij wegen, groen, verkeer, meubilair en water. Voor onderdelen die visueel niet te beoordelen zijn moet een apart onderzoek opgezet worden om de veiligheid te kunnen waarborgen. Dit wordt gedaan door technisch onderzoek uit te voeren. In hoofdstuk 5 zijn de frequenties te zien

9. Conclusie

De beheervisie van gemeente Leiderdorp is om te beheren op beeldkwaliteit. De beeldkwaliteitsambities die in tabel 14 vermeld zijn worden gehanteerd.

Tabel 14 Beeldkwaliteitsambities gemeente Leiderdorp

Structuurelement	Kwaliteit
Centrums	B
Woongebieden	B
Hoofdontsluitingswegen	B
Bedrijventerreinen	B
Recreatiegebieden	B
Buitengebieden	B

Naast het beheren op beeldkwaliteit zijn technische onderzoeken in de openbare ruimte ook noodzakelijk om de veiligheid te garanderen.

In de huidige situatie wordt er cyclisch beheerd.

Dit houdt in dat er gewerkt wordt met een vaste route waarin alle onderdelen van het beheer worden meegenomen. Als er een melding komt die niet binnen de werkzaamheden van de geplande route valt, wordt besloten de melding te behandelen en indien mogelijk direct te verhelpen. Het groot onderhoud en rehabilitatie (vervangingen) worden ingepland door cluster beheer. Cluster beheer zorgt er ook voor dat het werk wordt verricht en cluster uitvoering houdt hier toezicht op indien we met een externe partij van doen hebben.

Naast beheer op beeldkwaliteit worden de volgende principes gehanteerd:

- Burger centraal
- Integraal en samenhangend
- Resultaatgericht
- Kwaliteitsgericht
- Gebiedsgericht

Het beheer dat toegepast wordt in gemeente Leiderdorp moet te allen tijde aan de wettelijke verplichtingen voldoen. Hierbij moet extra gelet worden op de kapitaalgoederen, zorgplicht, wegen, groen en speelvoorzieningen, water en rioleringen, flora- en faunawet, kabels en leidingen, verduurzamen, bouwstoffenbesluit en de ARBO. Daarnaast moet er ook binnen de verordeningen en beheer- beleidsplannen gebleven worden.

In de afgelopen jaren is steeds meer duidelijk geworden dat onderlinge afstemming tussen beheer en ontwerp van de openbare ruimte noodzakelijk is.

De gemeente Leiderdorp werkt nauw samen met inwoners en ondernemers. Wanneer er een project plaatsvindt in de openbare ruimte is volledige en tijdige communicatie naar de omgeving een uitgangspunt. Waar mogelijk wordt de omgeving in de beginfase betrokken om mee te denken en/of te adviseren over het plan. Dit zorgt voor begrip, tevredenheid en draagvlak bij de omgeving. Wanneer er draagvlak is gecreëerd bij de inwoners en ondernemers levert dat op den duur tijd op

doordat de omgeving zich meer betrokken voelt bij de openbare ruimte en hierdoor minder klachten zijn.

Daarnaast willen wij als gemeente het groene karakter van Leiderdorp behouden en waar mogelijk de biodiversiteit versterken. Daarbij streven wij naar een diverse, duurzame en onderhoudsarme groeninrichting.

Om van cyclisch beheer naar beeldkwaliteit te gaan moet er veel veranderen in en buiten de organisatie. Het is belangrijk dat medewerkers op een beeldkwaliteitsgerichte manier denken en werken.

Structureel is er een tekort wat opgevangen wordt binnen het cluster beheer door middel van bijvoorbeeld voordelige aanbestedingen.

Er moet dus gekozen worden of het voorgestelde scenario gehanteerd wordt. Wanneer er voor een hogere kwaliteitsambitie gekozen wordt moet er een toeslag plaatsvinden op de huidige begroting zie de uitgewerkte scenario's in bijlage 3.

Bijlagen

Bijlage 1: Kwaliteitscatalogus

Bijlage 2: Bedragen per kwaliteitsniveau

Bijlage 3: Scenario mogelijkheden

Bijlage 4: Evaluatie pilotwijk

Bijlage 5: Beleids- en beheerplannen

Bijlage 1: Kwaliteitscatalogus

De Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte, kortweg de Kwaliteitscatalogus, is de basis voor het opstellen van de onderhoudscontracten en -bestekken én voor het vergelijken van de kwaliteit van de openbare ruimte met de afgesproken kwaliteitsdoelen. Voor de toetsing van de prestaties van de aannemer aan de gemaakte afspraken en omschreven kwaliteitsdoelen is de Kwaliteitscatalogus uitgewerkt in een zogenaamde inspectiemodule. De Kwaliteitscatalogus is daarmee essentieel voor de monitoring van de kwaliteit en wordt gebruikt bij de jaarlijkse burgerschouw en Quick scan. De Kwaliteitscatalogus is aangepast aan de landelijke systematiek van de CROW, omdat deze systematiek is toegespitst op de werkbeschrijving in bestekken en werkwijze in de uitvoering van het onderhoud. Dit betekent dat niet de niveaus zélf zijn veranderd, maar wél de verbeelding, naam en omschrijving van die niveaus. Een voorbeeld is opgenomen in figuur 2. In tabel 15 wordt de wijziging in naamgeving van de niveaus bij de oude en nieuwe systematiek weergegeven.

Tabel 15: Beeldkwaliteitsniveau 's

Oude naamgeving	Nieuwe naamgeving
Zeer hoog	A+
Hoog	A
Basis	B
Laag	C
Zeer laag	D

De keuzemogelijkheden voor de gewenste kwaliteit van de openbare ruimte zijn:

A+: perfect onderhouden, als nieuw, niets op aan te merken, zeer schoon en netjes;

A: goed onderhouden, slechts incidenteel wat minder, vrijwel geheel schoon en netjes;

B: voldoende onderhouden, standaard en degelijk, wel wat op aan te merken, redelijk netjes;

C: enige achterstanden bij het onderhoud, sober, matig, niet netjes en vuil;

D: schade en grote achterstanden bij het onderhoud, zeer matig tot onaanvaardbaar en zeer vuil.

Ambitiethema zwerfafval op verharding

Figuur 4: Voorbeeld beeldkwaliteit

De onderdelen die beoordeeld worden zijn in maatlatten Leiderdorp v 20 dec 2010 beschreven.

Bijlage 2: Bedragen per kwaliteitsniveau

In bijlage 2 zijn de kosten weergegeven per kwaliteitsniveau. De prijzen zijn aan de hand van IBOR tot stand gekomen en indien nodig is in overleg met de beheerder een kleine aanpassing gemaakt. Daarnaast zijn de hoeveelheden of aantal meters uit het beheerprogramma GBI gehaald die nog niet volledig ingevuld was (5 tot 10 procent ontbrak). Deze hoeveelheden of aantal meters zijn in percentages weergegeven om de missende gegevens op te vangen. De prijzen die inzichtelijk gemaakt zijn komen waarschijnlijk niet overeen met de werkelijke prijzen maar geven wel een goede indicatie. Deze indicaties waren nodig om de beeldkwaliteitsscenario's te bepalen.

De kosten per structuurelement zijn weergegeven op de volgende pagina's.

Tabel 16: Kosten van de centrum

Structuurelement	Onderdeel OR	Groot onderhoud		Regulier onderhoud		
			Kosten A	Kosten B	Kosten C	
Centrums	Wegen	€ 90.440	€ 147.477	€ 115.368	€ 94.107	
Centrums	Groen	€ 12.058	€ 37.336	€ 34.976	€ 32.790	
Centrums	Meubilair		€ 74.654	€ 36.597	€ 18.478	
Centrums	Kunstwerken					
Centrums	Water					
Centrums	Verkeer		€ 5.346	€ 4.762	€ 2.156	
Centrums	Verlichting	€ 2.232	€ 11.312	€ 9.184	€ 7.840	
Centrums	Spelen		€ 1.022	€ 929	€ 836	
Totale kosten centrum zonder VAT		<u>€ 104.730</u>	<u>€ 277.147</u>	<u>€ 201.816</u>	<u>€ 156.207</u>	
VAT percentage regulier			12%	15%	20%	
VAT percentage grootonderhoud 15%			€ 15.709,46	€ 15.709,46	€ 15.709,46	
Totale kosten centrum met VAT (alleen over regulier)			<u>€ 326.114</u>	<u>€ 247.798</u>	<u>€ 203.158</u>	

Tabel 17: Kosten van de woongebieden

Structuurelement	Onderdeel OR	Groot onderhoud		Regulier onderhoud		
			Kosten A	Kosten B	Kosten C	
Woongebied	Wegen	€ 543.866	€ 937.602	€ 693.772	€ 599.216	
Woongebied	Groen	€ 257.789	€ 798.244	€ 747.770	€ 701.034	
Woongebied	Meubilair		€ 119.447	€ 58.555	€ 29.565	
Woongebied	Kunstwerken	€ 101.535	€ 263.632	€ 195.849	€ 99.334	
Woongebied	Water	€ 156.675	€ 257.784	€ 143.869	€ 48.397	
Woongebied	Verkeer		€ 90.589	€ 80.696	€ 36.539	
Woongebied	Verlichting	€ 30.610	€ 156.742	€ 125.960	€ 109.167	
Woongebied	Spelen		€ 107.676	€ 97.887	€ 88.098	
Totale kosten woongebied zonder VAT		€ 1.090.475	€ 2.731.716	€ 2.144.356	€ 1.711.351	
VAT percentage			12%	15%	20%	
VAT percentage grootonderhoud 15%			€ 163.571	€ 163.571	€ 163.571	
Totale kosten centrum met VAT (alleen over regulier)			€ 3.223.093	€ 2.629.581	€ 2.217.192	

Tabel 18: Kosten van de hoofdstructuurwegen

Structuurelement	Onderdeel OR	Groot onderhoud		Regulier onderhoud		
			Kosten A	Kosten B	Kosten C	
Hoofdstructuurweg	Wegen	€ 34.863	€ 59.391	€ 44.472	€ 38.705	
Hoofdstructuurweg	Groen					
Hoofdstructuurweg	Meubilair					
Hoofdstructuurweg	Kunstwerken					
Hoofdstructuurweg	Water					
Hoofdstructuurweg	Verkeer					
Hoofdstructuurweg	Verlichting					
Hoofdstructuurweg	Spelen					
Totale kosten hoofdstructuurweg zonder VAT		<u>€ 34.863</u>	<u>€ 59.391</u>	<u>€ 44.472</u>	<u>€ 38.705</u>	
VAT percentage		15%	12%	15%	20%	
VAT percentage grootonderhoud 15%			€ 5.229,39	€ 5.229,39	€ 5.229,39	
Totale kosten centrum met VAT (alleen over regulier)			<u>€ 71.747</u>	<u>€ 56.372</u>	<u>€ 51.676</u>	

Tabel 19: Kosten van de bedrijventerreinen

Structuurelement	Onderdeel OR	Groot onderhoud		Regulier onderhoud					
				Kosten A	Kosten B	Kosten C			
Bedrijventerrein	Wegen	€	5.857	€	9.838	€	7.471	€	6.456
Bedrijventerrein	Groen	€	1.544	€	4.780	€	4.478	€	4.198
Bedrijventerrein	Meubilair								
Bedrijventerrein	Kunstwerken								
Bedrijventerrein	Water	€	2.333	€	3.839	€	2.142	€	721
Bedrijventerrein	Verkeer			€	859	€	765	€	346
Bedrijventerrein	Verlichting	€	363	€	1.850	€	1.492	€	1.254
Bedrijventerrein	Spelen								
Totale kosten bedrijventerein zonder VAT		€	<u>10.096</u>	€	<u>21.166</u>	€	<u>16.349</u>	€	<u>12.974</u>
VAT percentage			15%		12%		15%		18%
VAT percentage grootonderhoud 15%				€	1.514,41	€	1.514,41	€	1.514,41
Totale kosten centrum met VAT (alleen over regulier)				€	<u>25.221</u>	€	<u>20.315</u>	€	<u>16.824</u>

Tabel 20: Kosten van de recreatiegebieden

Structuurelement	Onderdeel OR	Groot onderhoud		Regulier onderhoud		
			Kosten A	Kosten B	Kosten C	
Recreatiegebied	Wegen	€ 78.316	€ 134.999	€ 99.902	€ 86.277	
Recreatiegebied	Groen	€ 68.915	€ 213.396	€ 199.903	€ 187.409	
Recreatiegebied	Meubilair		€ 59.723	€ 29.278	€ 14.782	
Recreatiegebied	Kunstwerken	€ 54.873	€ 142.477	€ 105.844	€ 53.684	
Recreatiegebied	Water	€ 2.733	€ 4.497	€ 2.510	€ 844	
Recreatiegebied	Verkeer		€ 3.800	€ 3.385	€ 1.533	
Recreatiegebied	Verlichting	€ 2.434	€ 12.337	€ 10.016	€ 8.551	
Recreatiegebied	Spelen		€ 20.656	€ 18.778	€ 16.900	
Totale kosten recreatiegebied zonder VAT		<u>€ 207.272</u>	<u>€ 591.886</u>	<u>€ 469.616</u>	<u>€ 369.980</u>	
VAT percentage		15%	12%	15%	20%	
VAT percentage grootonderhoud 15%			€ 31.090,82	€ 31.090,82	€ 31.090,82	
Totale kosten centrum met VAT (alleen over regulier)			<u>€ 694.003</u>	<u>€ 571.149</u>	<u>€ 475.067</u>	

Tabel 21: Kosten van de buitengebieden

Structuurelement	Onderdeel OR	Groot onderhoud		Regulier onderhoud		
			Kosten A	Kosten B	Kosten C	
Buitengebied	Wegen	€ 24.314	€ 41.045	€ 31.015	€ 28.230	
Buitengebied	Groen	€ 2.710	€ 8.391	€ 7.861	€ 7.369	
Buitengebied	Meubilair		€ 44.793	€ 21.958	€ 11.087	
Buitengebied	Kunstwerken	€ 2.737	€ 7.107	€ 5.280	€ 2.678	
Buitengebied	Water	€ 12.361	€ 20.339	€ 11.351	€ 3.818	
Buitengebied	Verkeer		€ 465	€ 414	€ 188	
Buitengebied	Verlichting	€ 195	€ 1.011	€ 803	€ 692	
Buitengebied	Spelen					
Totale kosten buitengebied zonder VAT		<u>€ 42.317</u>	<u>€ 123.150</u>	<u>€ 78.682</u>	<u>€ 54.062</u>	
VAT percentage		15%	12%	15%	18%	
VAT percentage grootonderhoud 15%			€ 6.347,60	€ 6.347,60	€ 6.347,60	
Totale kosten centrum met VAT (alleen over regulier)			<u>€ 144.276</u>	<u>€ 96.832</u>	<u>€ 70.141</u>	

Bijlage 3: Scenario mogelijkheden

In tabel 22 worden mogelijke scenario's weergegeven. De scenario's die in tabel 22 zijn weergegeven passen niet allemaal binnen de vastgestelde begroting van 2014. De vastgestelde begroting is afgerond € 5.417.447,-. Dit bedrag is voortgekomen door het groot onderhoud, oude kapitaallasten en het regulier onderhoud bij elkaar op te tellen. Zo is ook de begroting opgebouwd waardoor de bedragen naast elkaar gelegd kunnen worden. De nieuwe kapitaallasten zijn niet doorberekend omdat deze pas in 2015 gaan doorwerken. De grootte van deze nieuwe kapitaallasten hangen van het gekozen scenario af (kwaliteit A heeft 3.5% toeslag en kwaliteit C heeft 3,5% aftrek). Bij de begroting is een synergie voordeel van 7,5 procent berekend. Dit is ook in de scenario's doorberekend. De verwachting is dat dit synergie voordeel in de toekomst hoger komt te liggen. Hier kan nog niet vanuit gegaan worden in de scenario bepaling.

Wanneer een hogere beeldkwaliteit wordt gekozen zal de vervanging van het materiaal eerder plaats moeten vinden waardoor de gemiddelde kosten per jaar omhoog gaan. De getallen die in IBOR naar voren kwamen zijn als basis gebruikt voor deze beheervisie. Voor meer informatie kunt u kijken in bijlage 2.

Tabel 22: Mogelijke scenario's op basis van de cijfers van 2014

Scenario	Centrums	Woongebieden	Hoofdontsluitingswegen	Bedrijventerreinen	Recreatiegebieden	Buitengebieden	Bedrag (x1000) incl. VAT
1	B	B	B	B	B	B	€ 5.761.686
2	A	B	C	C	B	C	€ 5.805.839
3	A	C	A	B	A	B	€ 5.474.590
4	A	B	C	C	C	C	€ 5.702.747
5	A	B	B	B	C	B	€ 5.740.577
6	A	C	A	A	A	A	€ 5.528.773
7	B	B	A	B	C	B	€ 5.608.672
8	A	B	B	C	C	C	€ 5.708.622
9	B	B	C	B	B	A	€ 5.804.736
10	C	B	B	B	B	A	€ 5.762.430
11	B	B	B	B	C	A	€ 5.707.520
12	A	B	B	B	B	C	€ 5.815.546
13	A	B	A	B	B	C	€ 5.765.624
14	A	B	B	B	B	B	€ 5.843.668
15	A	B	A	B	B	B	€ 5.793.746
16	B	B	B	B	A	B	€ 5.891.794
17	B	B	B	A	A	B	€ 5.897.053
18	A	B	B	B	B	A	€ 5.892.593
19	A	B	C	C	A	C	€ 5.935.947
20	A	B	B	A	B	A	€ 5.897.852
21	B	B	A	A	B	A	€ 5.765.947
22	C	B	B	A	A	A	€ 5.897.797
23	C	C	C	C	C	C	€ 5.123.319
24	A	A	A	A	A	A	€ 6.609.717

Naast de scenario's die in tabel 22 zijn weergegeven zijn er nog een scala aan scenario's mogelijk. Er zijn dus meer scenario's mogelijk maar de meest voor de hand liggende scenario's zijn benoemd en uitgewerkt in tabel 22.

Wij stellen voor om scenario 1 te hanteren, dit scenario is dan ook uitgewerkt in hoofdstuk 5.

Bijlage 4: Evaluatie pilotwijk

Memo

Postregistratienummer: 2012i02234
Aan: het college van B&W
CC:
Van: Gert Jan Nottelmann (Gemeentewerken, Beheer)
Datum: 4 april 2012
Betreft: evaluatie pilotproject "Beeldgestuurd beheren - sturen op Beeldkwaliteit"

Aan het college van B&W,

Graag informeer ik u over de evaluatie van het pilotproject "Beeldgestuurd beheren – sturen op Beeldkwaliteit".

1. Inleiding

De gemeente Leiderdorp wil gaan sturen op beeldkwaliteit in de openbare ruimte, dus kortweg: beeldgestuurd gaan beheren. Dat betekent sturen op resultaat en niet op inzet. Integraal beheer staat hierbij centraal.

Deze veranderingen vragen om een nieuwe werkwijze 'Beeldgestuurd beheren'. De te behalen doelen hiervoor zijn:

1. Er kunnen keuzes over de kwaliteit van onderhoud worden gemaakt die helder en eenduidig worden gecommuniceerd;
2. De kwaliteit kan visueel meetbaar worden gemaakt;
3. Het onderhoud krijgt aansluiting op de ambitie;
4. Er kan een integrale benadering gekozen worden waardoor een duurzamer onderhoudsresultaat ontstaat en de sturing eenduidiger en eenvoudiger wordt;
5. De gemeente kan de regierol goed invullen.

Ten behoeve van bovenstaande doelen zijn de volgende instrumenten gevormd die samen de werkwijze voor beeldgestuurd beheer inhoud geven:

1. Een rekenmodel is gemaakt waarin een gekozen kwaliteitsniveau is door te rekenen naar het noodzakelijk budget en selecties kunnen worden gemaakt op functioneel gebied;
2. De verschillende kwaliteitsniveau's zijn in beeld gebracht in tekst en foto's, de zogenoemde maatlatten. De maatlatten zijn in de vorm van een schouwrapport weergegeven. Aan de hand van dit schouwrapport kan gestructureerd het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte worden gemeten;
3. Leiderdorp is opgedeeld in verschillende functionele gebieden. Keuzes voor onderhoudskwaliteit kunnen per gebied worden gemaakt;

4. Aansturing en uitvoering van het beheer en onderhoud wordt gedaan op de gekozen onderhoudskwaliteit, dit geeft helderheid in de te stellen resultaatsafspraken;
5. Afspraken over meting / monitoring van de (tussen)resultaten. Hiertoe is een monitoringsprotocol opgesteld.

Bovenstaande onderdelen vormen samen de werkwijze voor beeldgestuurd beheer. Het opzetten van deze werkwijze was de hoofddoelstelling van het project. Daarnaast heeft het bestuur begin 2011 de wens uitgesproken om bewoners te betrekken bij het maken van keuzes voor onderhoudskwaliteit met als doel draagvlak te creëren en inzicht te geven in de nieuwe methode van beheer van de openbare ruimte.

Implementatietraject beeldgestuurd beheer: pilot in 2011

De gemeente wil het beeldgestuurd beheer actief inzetten bij het uitbouwen van het integraal werken in de gemeentelijke organisatie. De werkwijze dient daartoe gebiedsgewijs te worden ingezet voor het vastleggen en bepalen van doelstellingen voor onderhoudskwaliteit en het bepalen van de bijbehorende budgetten.

In 2011 is als start een pilot uitgevoerd in de wijken Voorhof, Binnenhof en Elisabethhof om de methode, namelijk het beeldgestuurd beheer te beproeven. Deze wijken zijn representatief voor Leiderdorp omdat hier centrumgebied, bedrijvengebied en woongebied in terug te vinden is. Inzet is de methode in 2012 verder uit te rollen in de organisatie. Zo kan het worden gebruikt bij het rapporteren naar het bestuur, het indienen van de begroting en het aansturen van de eigen organisatie. Op deze wijze kan ook naar bewoners inzicht gegeven worden in de voortgang en de resultaten.

De bovengenoemde instrumenten voor het beeldgestuurd beheer zijn in de pilot ingezet. Hierbij zijn concreet de volgende zaken uitgewerkt:

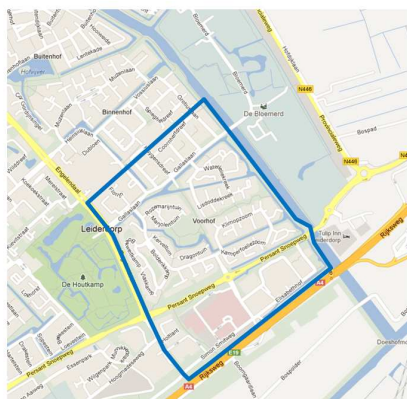
- Toepassen van beeldgestuurd beheer in de organisatie;
- Checken en naderijken van het beheerkostenmodel;
- Betrekken van bewoners bij het maken van de kwaliteitskeuzes en de resultaten;
- Evalueren en leren van de pilot, met als doel uitrol van de methode in 2012 en verder.

In deze notitie wordt de pilot geëvalueerd.

2. Pilotgebied

In onderstaande kaart is de pilotwijk weergegeven.

Pilotwijk:
Binnenhof /
Voorhof /
Elisabethhof

3. Evaluatieproces

- De pilot is gestart in het voorjaar van 2011 met verschillende ambtelijke bijeenkomsten, waarin de uitvoerende medewerkers van de pilotwijk zijn geïnstrueerd in het beeldgestuurd werken.
- Op 14 april 2011 is de pilot officieel van start gegaan, met een bewonersbijeenkomst. Tijdens de bijeenkomst is door bewoners aangegeven welke onderhoudsactiviteiten in hun wijk gedurende de pilot extra of minder kwaliteit zouden moeten krijgen.
- Gedurende de verdere looptijd van de pilot:
 - o konden bewoners via een internet Community hun bevindingen kenbaar maken;
 - o werden de uren en inzet van de uitvoerende medewerkers in het gebied apart geadmistreerd; waar nodig is de inzet bijgestuurd;
 - o is er in het najaar een schriftelijke bewonersenquête in de buurt uitgezet;
 - o is een (schouw)medewerker opgeleid om de onderhoudskwaliteit regelmatig te meten en sturing te geven aan de onderhoudskwaliteit;
 - o is periodiek de onderhoudskwaliteit gemeten door de gemeente zelf;
 - o is er een uitgebreidere voor- en eindmeting van de onderhoudskwaliteit verricht.
- Na de evaluatie-periode zijn de resultaten met elkaar besproken en geëvalueerd tijdens een bijeenkomst op 11 januari 2012 met de uitvoerende medewerkers van gemeente Leiderdorp en op 14 februari 2012 met (een deel van) de bewoners die bij de start op 14 april ook aanwezig waren.

4. Resultaten in het beheer per onderhoudsgroep

Groen:

Het was in 2011 zeer groeizaam weer door de natte zomer. Van de vier uitvoerende medewerkers waren er door ziekte uiteindelijk maar twee medewerkers beschikbaar. Door deze combinatie werd er achter de feiten aangelopen en werd er niet voldaan aan de afgesproken ambitie. Uiteindelijk is er een aannemer ingezet om de achterstalligheid in onkruid in beplanting weg te werken.

De groenmedewerkers hebben inderdaad anders gewerkt dan vorig jaar. Vorig jaar werd er op basis van vaste routes gewerkt en nu op basis van beeld. Enkele gebieden werden meer in de gaten gehouden, zoals rondom het (oude) gemeentehuis en er werd onderhoud gepleegd op de plekken waar het noodzakelijk was. Dus er is aanvankelijk beeldgestuurd beheerd.

Daarnaast vinden de medewerkers het in het begin afgesproken onderhoudsniveau 4 voor onkruid in beplanting een te lage ambitie. Het zou leiden tot langjarige gevolgschade (extra veel onkruid). Uiteindelijk is er daarom besloten om de ambitie voor onkruid in beplanting bij te stellen naar niveau 6.

Logistiek:

Bij het subcluster Logistiek wordt er nog steeds gewerkt volgens de oude werkmethode. Dit betekent dat de veegmachine zijn bestaande routes rijdt in plaats van daar schoon te maken waar het niet voldoet aan de vastgestelde ambitie. De serviceteams voeren hun werkzaamheden uit aan de hand van klachten en meldingen vanuit Melddesk. Kortom: beeldgericht werken is bij het subcluster Logistiek nog niet voldoende geïmplementeerd. De betrokken medewerkers blijken nog onvoldoende opgeleid om beeldgestuurd te gaan werken. Er is ook meer tijd gemoeid met de omschakeling. De

medewerkers die de veegmachine bedienen gaan daarom dit voorjaar een cursus beeldgestuurd beheer volgen.

Ondanks het feit dat de serviceteams niet beeldgestuurd werken moeten we constateren dat de klanttevredenheid over de aanpak die gehanteerd wordt bij hun werkwijze (meldingen worden binnen 4 werkdagen opgelost) erg groot is. Het is dus te betwijfelen of de service naar de betrokken burgers toe door de serviceteams met beeldgestuurd werken gebaat is. Aangezien beeldgestuurd werken zich richt op de integrale aanblik van een straat heeft de gerichte aanpak van de serviceteams hier een goede invloed op aangezien dit zich richt op meldingen van individuele, vaak betrokken, burgers.

De inzet is daarom om de serviceteams niet beeldgestuurd te laten werken.

5. Resultaat meetgegevens

Gedurende het jaar is periodiek gemeten. Ook is een eindmeting verricht in het pilotgebied. Hier volgen de belangrijkste bevindingen.

- Bij de eindmeting blijkt het Centrumgebied niet aan de vastgestelde ambitie (niveau 8) te voldoen. Het vergt meer inspanning om de afgesproken kwaliteit 8 hier te realiseren. Met name bij straatreiniging is dit het geval. Momenteel wordt er alleen machinaal geveegd en zijn er geen handvegers in dienst bij gemeente Leiderdorp. Conclusie is dat het zinnig kan zijn hiervoor incidenteel medewerkers vrij te maken, waardoor op de slecht bereikbare plekken handvegers ingezet zouden kunnen worden.
- Tijdens de eindmeting blijkt dat de vastgestelde ambitie in het woongebied zeker gehaald was. De gemeten kwaliteit was op sommige meetlatten zelfs hoger dan de vastgestelde ambitie. Dit zou betekenen dat als het beeldgestuurd beheer geïmplementeerd is, er minder beheerinspanning hoeft plaats te vinden in de woongebieden en in het centrumgebied juist een hogere beheerinspanning noodzakelijk is.
- Wat op diverse locaties opvallend is, is dat de ene kant er wel goed verzorgd eruit ziet en de andere kant juist zeer onverzorgd. Voor de beleving gaat het echter uiteindelijk om het integrale plaatje. Het is ook niet efficiënt. Bijvoorbeeld: een kant van de haag was goed gesnoeid, de andere kant niet. Door de haag tweezijdig terug te snoeien duurt het weer langer voordat je hier een volgende keer weer terug hoeft te komen. Het is dus belangrijk om ook de onverzorgde plekken te melden en op te pakken. Ten slotte zijn de schouwers en uitvoerende medewerkers de extra ogen van de wijk.
- De gemiddelde onderhoudssituatie in de pilotwijk is gedurende de pilotperiode niet significant gewijzigd.
- Met de huidige wijze van meten (het vanuit een vaste plek rondkijken en dan de gemiddelde onderhoudssituatie bepalen) komen de negatieve (en positieve) uitschieters niet goed in beeld.

6. Enquête

In het najaar van 2011 is er een schriftelijke enquête onder de bewoners van de pilotwijk uitgezet, waarin de bewoners is gevraagd naar hun mening (subjectief) over het onderhoud van de openbare ruimte. Hierdoor is inzichtelijk gemaakt hoe de bewoners de openbare ruimte beleven en subjectief beoordelen. Met behulp van kwaliteitsmeetlatten, onderdeel van beeldgestuurd beheer, is het mogelijk om de mening van de bewoners te objectiveren. De respons op de enquête was 30%, dat is heel goed voor een schriftelijke enquête.

Belangrijke punten uit de enquête zijn:

- Groen: veel opmerkingen met betrekking tot overhangend groen over de trottoirs. Dit wordt overigens veroorzaakt door het type wijk (jaren '70 met verouderde

- plantvakken). De plantvakken worden komende tijd omgevormd zodat de juiste soort op de juiste plek wordt toegepast.
- Civiel: veel opmerkingen over onkruid op verharding en bladresten langs de randen op de kleine binnenpleinen.
 - Bruggen: veel opmerkingen op ongelijkheden bij aansluiting brugdek en landhoofd.
 - Banken: de nodige opmerkingen dat ze vuil zijn.
 - Speeltuinen: veel opmerkingen over zwerfvuil en vuile toestellen.
 - Watergangen: veel opmerkingen over drijfvuil.

7. Actieve bewonersparticipatie

Een van de doelstellingen van de pilot was het actief betrekken van bewoners bij de keuzes in het beheer. Dit was door de raad als extra doelstelling aan de pilot meegegeven. Dit is door Communicatie en Gemeentewerken op twee manieren opgepakt:

- Het instellen van een klankbordgroep van bewoners, waarmee vooraf de ambities en achteraf de resultaten zijn besproken;
- Het opzetten van een online Community, waarin bewoners gedurende het jaar konden reageren en chatten over het onderhoud en de pilot.

De eerste klankbordgroep bijeenkomst (14 april), werd bezocht door ca 20 bewoners, die actief hebben meegedaan bij het kiezen van de onderhoudsambities. Het was een interactieve avond, waar men met behulp van stickers kon aangeven op welke maatlatten meer dan wel minder onderhoudskwaliteit nodig was.

De Online Community heeft een klein respons opgeleverd. Bewoners zijn allen op de hoogte gebracht van de mogelijkheid gebruik te maken van de online community. Enkele bewoners hebben dit gedaan. De bevindingen uit de online community zijn meegenomen voor de verdere uitwerking van het plan.

Op 14 februari is de proef met beheer op beeldkwaliteit in een projectgroep geëvalueerd. De klankbordgroep is uitgenodigd hierbij aanwezig te zijn. Vier zeer betrokken bewoners waren aanwezig. De resultaten van de bijeenkomst waren vergelijkbaar met die uit de ambtelijke evaluatie en uit de bewonersenquête. Een van de bewoners wees met nadruk op een goede zakelijke aanpak (tijd, geld, ambitie).

8. Leerpunten uit de pilot

De evaluatie van de pilot heeft veel leerpunten opgeleverd.

- Zorg dat er voldoende capaciteit bij de uitvoerende medewerkers aanwezig is om de vastgestelde ambitie te verwezenlijken. Dit leerpunt is niet alleen voor beeldgestuurd beheer, maar eigenlijk voor het onderhoud in het algemeen;
- De vastgestelde ambitie dient wel een reële ambitie te zijn zodat deze ook gerealiseerd kan worden (voldoende personeel en werkmethode). Bijvoorbeeld: Ambitie 4 voor onkruid in beplanting bleek geen reële ambitie. Het kost heel veel extra inspanning om het, indien noodzakelijk, weer op ambitie 6 te brengen.
- De uitvoerend medewerkers zijn deels nog onvoldoende opgeleid om beeldgestuurd te kunnen werken. Zij zijn gewend op de oude, frequentiegestuurde wijze te onderhouden. Om hiervan af te stappen is tijd, begeleiding en opleiding nodig.
- Om de klanttevredenheid te behouden zullen klachten en meldingen die via Melddesk binnenkomen door de serviceteams op de huidige wijze (opgelost binnen vier werkdagen) blijven worden behandeld.

- Verder vraagt beeldgestuurd beheer om een 'integralere blik'. De uitvoerende moet meer denken in de kwaliteit die hij achter laat dan in de concrete opdracht die is meegegeven. Voorbeelden:
 - o Kleine aanpassingen van de inrichting kunnen leiden tot beter resultaat;
 - o Buiten de klachten om verder kijken en oplossen;
 - o Kijk over de heg en koppel waar nodig terug bij je collega's;
 - o Je bent verantwoordelijk voor de totale openbare ruimte;
 - o Stem diverse werkzaamheden op elkaar af, qua tijd en plek.
- De meetmethode van de monitoring moet meer focussen op slechte plekken, in plaats van op gemiddelde situatie (CROW-besteksmeting).
- Tijdens de pilot is gebruik gemaakt van een online community om bewoners te betrekken bij het project. Hier kunnen zij hun bevindingen geven als het gaat om de staat van het onderhoud van de openbare ruimte in hun leefomgeving. Dit heeft, zoals eerder aangegeven, enkele reacties opgeleverd. Naar aanleiding van dit project gaan wij nader onderzoeken hoe wij social media zo effectief mogelijk in kunnen zetten om bewoners te betrekken bij hun leefomgeving.

9. Conclusie

De pilot heeft ertoe geleid dat de uitvoerende (groen)medewerkers die de pilotwijk voor hun rekening hebben genomen nu op een andere manier kijken naar de onderhoudsstaat van de openbare ruimte. Ze kijken nu meer resultaat en integraal gericht in plaats van werkhandeling gericht. Door zelf te meten is dit besef gegroeid en groeiende en geeft hen handvatten om zelf te kunnen sturen. Kortom: Het beeldgestuurd beheer is in gang gezet. Daarnaast is de pilot heel leerzaam geweest en geeft inzicht waar de leerpunten zitten. Succes in het vervolg is mogelijk, als er zaken worden verbeterd en aangepakt. Beeldgestuurd beheer kan in Leiderdorp worden geïntroduceerd, als de leerpunten uit de evaluatie worden overgenomen. De belangrijkste zijn: voldoende capaciteit aan uitvoerende medewerkers inzetten, zorgen dat de uitvoerende medewerkers zijn opgeleid in beeldgestuurd beheer, en zorgen dat de uitvoerende medewerkers integraal werken. Bewoners zullen gelijktijdig moeten worden geïnformeerd dat de afgesproken ambitie de geleverde kwaliteit is en er dus niet méér mag worden verwacht. Klachten en meldingen die via Melddesk binnenkomen zullen wel door de serviceteams op de huidige wijze blijven worden behandeld. Dit zorgt ervoor dat de klanttevredenheid goed blijft, en heeft een positieve uitwerking op de vastgestelde ambities in de wijken.

In het vervolg van het traject wordt de beeldkwaliteit geïmplementeerd in de beheerplannen waarna vanuit een integrale benadering de uitkomsten inzichtelijk worden gemaakt.* Vervolgens vindt er besluitvorming plaats over de gewenste kwaliteit.

Met vriendelijke groet,
Afdeling Gemeentewerken,
Gert Jan Nottelmann (Coördinator Beheer)

* In april 2012 komt een nieuw doorrekenprogramma voor het invoeren van beeldkwaliteit op de markt. Als onderdeel van ons nieuwe beheersysteem GBI-Next, is dit programma reeds door ons aangekocht. Na het toepassen van de rekenmethode geven wij een duidelijk beeld weer van de beeldkwaliteit (het onderhoudsniveau), gerelateerd aan de bestaande budgetten.

Bijlage 5: Beleids- en beheerplannen

De volgende beleids- en beheerplannen zijn meegenomen in de beheervisie:

- Programma begroting
- Wegbeheerplan (onderdeel van IBOR)
- Actieplan geluid (onderdeel van IBOR)
- Integraal verkeer en vervoersplan
- Parkeerbeleidsplan
- Openbare verlichting beleidsplan
- Verbreed Gemeentelijks rioleringsplan
- Afkoppelplan
- Grondwatermeetplan
- Baggerplan (nader uit te voeren)
- Oeververdedigingsplan (nader uit te voeren)
- Waterplan
- Waterloket
- Gebiedsstudie Zijkwartier
- Waterstructuurplan (25 november naar de raad)
- Speelruimteplan
- Gemeentelijke Ecologische Hoofdstructuur
- Groenstructuurplan
- Bomenbeleidsplan
- Verordening op de beplanting
- Notitie Bloemrijke bermen
- Bijzonder waardevolle bomen
- Hond en gemak
- Beheerplan Houten bruggen (nader uit te voeren)
- Beheerplan betonnen bruggen (nader uit te voeren)